

AWDURDOD TÂN AC ACHUB DE CYMRU

DATGANIAD O GYFRIFON

2019/2020

ADRODDIAD NARATIF	3
DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU	11
DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN FIS MAWRTH 2020	12
ADRODDIAD YR ARCHWILYDD	34
DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR	37
DATGANIAD SYMUDIADAU MEWN CRONFEYDD	38
MANTOLEN	40
DATGANIAD LLIF ARIAN	41
POLISIÂU CYFRIFYDDU	41
NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL	51
Nodyn 1 - BARN GRITIGOL WRTH DDEFNYDDIO POLISIÂU CYFRIFYDDU	51
Nodyn 2 - TYBIANNAU AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU RHAGFYNEGI SYLWEDDOL ERAILL	51
Nodyn 3 - ADDASIADAU RHWNG Y SAIL CYFRIFYDDU A'R SAIL ARIAN O DAN REOLIADAU	52
Nodyn 4 - DIGWYDDIADAU ÔL-FANTOLEN	54
Nodyn 5 - DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU	55
Nodyn 6 - GWARIANT AC INCWM WEDI'I DDADANSODDI YN ÔL NATUR	57
Nodyn 7 - INCWM A GWARIANT GWEITHREDU ARALL	58
Nodyn 8 - INCWM A GWARIANT ARIANNU A BUDDSODDI	58
Nodyn 9 - TRETHIANT AC INCWM GRANT AMHENODOL	59
Nodyn 10 - PEIRIANNAU, EIDDO, CYFARPAR	59
Nodyn 11 - OFFERYNNAU ARIANNOL	62
Nodyn 12 - GWERTH TEG ASEDAU AC ATEBOLRWYDD AR GOSTAU A AMORTEIDDIWYD	64
Nodyn 13 - BUDDSODDIADAU TYMOR BYR	64
Nodyn 14 – DYLEDWYR	65
Nodyn 15 - ARIAN PAROD A SYMIAU SY'N CYFATEB I ARIAN PAROD	65
Nodyn 16 – CREDYDWYR	65
Nodyn 17 – DARPARIAETHAU	66
Nodyn 18 - CRONFEYDD Y GELLIR EU DEFNYDDIO.....	67
Nodyn 19 - CRONFEYDD NA ELLIR EU DEFNYDDIO.....	68
Nodyn 20 - CRONFA AILWERTHUSO	68
Nodyn 21 - CYFRIF DIWYGIO CYFALAF	69
Nodyn 22 - CRONFA BENSIWN	70
Nodyn 23 - CYFRIF ABSENOLDEB A GRONNWDYD	71
Nodyn 24 - DATGANIAD LLIF ARIAN - GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU	72
Nodyn 25 - LLIF ARIAN - GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI AC ARIANNU	73
Nodyn 26 - LWFANSAU AELODAU	73
Nodyn 27 - CYFLOG SWYDDOGION	74
Nodyn 28 - COSTAU ARCHWILIO ALLANOL	76
Nodyn 29 – GRANTIAU	76
Nodyn 30 - PARTÏON PERTHNASOL	77
Nodyn 31 - GWARIANT AC ARIANNU CYFALAF	81
Nodyn 32 - ARIANNU GWARIANT CYFALAF	81
Nodyn 33 - YMRWYMIADAU CYFALAF	82
Nodyn 34 - MENTRAU CYLLID PREIFAT	82
Nodyn 35 - PENSIYNAU (IAS 19)	83
Nodyn 36 - ATEBOLRWYDD DIGWYDDIADOL.....	90
Nodyn 37 - NATUR A GRADDAU'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL	90
CYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN	93
NODIADAU I GYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN	94

ADRODDIAD NARATIF

Diben y naratif hwn yw egluro strwythur y cyfrifon, disgrifio'n gryno weithgareddau a strwythur Awdurdod Tân ac Achub De Cymru ('yr Awdurdod'), ac ystyried sefyllfa ariannol gyffredinol yr Awdurdod yn y cyd-destun economaidd cyfredol.

Mae Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod yn gyhoeddiad sy'n ofynnol o dan y gyfraith; ei brif bwrpas yw rhoi gwybodaeth glir ynghylch safle ariannol, perfformiad ariannol ac atebolrwydd am adnoddau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2019/20.

Mae cyfrifon yr Awdurdod ar gyfer 2019/2020 yn cynnwys y canlynol:

Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd – mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd a gedwir gan yr Awdurdod, wedi'u dadansoddi'n 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rheiny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant) a chronfeydd eraill, na ellir eu defnyddio. Mae'r gwarged (neu'r diffyg) ar y llinell darparu gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Awdurdod – mae rhagor o fanylion yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae hyn yn wahanol i'r symiau statudol y mae angen eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, ac mae'r llinell cynnydd/gostyngiad cyn trosglwyddiadau i gronfeydd a glustnodwyd yn dangos y Gronfa Gyffredinol statudol cyn gwneud unrhyw drosglwyddiadau yn ôl disgrisiwn.

Dadansoddiad o Wariant a Chyllid – mae'r Dadansoddiad o Wariant a Chyllid yn dangos sut y defnyddir gwariant blynyddol gan yr Awdurdod a sut mae'n cael ei gyllido o adnoddau (cyfraniadau gan awdurdodau lleol, grantiau gan y llywodraeth, incwm arall ac ati) o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan yr Awdurdod yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Cyflwynir incwm a gwariant y cyfrifir amdanynt o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – mae'r datganiad hwn yn dangos cost cyfrifyddu darparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm a gyllidir gan drethiant. Mae awdurdodau lleol yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â'r rheoliadau, a all fod yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Er nad yw'r Awdurdod hwn yn codi incwm sy'n gysylltiedig â threth, mae rheoliadau cyfrifyddu awdurdodau lleol yn mynnu y paratoir y cyfrifon yn unol â'r un egwyddorion.

Mantolen – mae'r fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau roedd yr Awdurdod yn eu cydnabod ar ddyddiad y fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau heb y rhwymedigaethau) yn cael eu paru â'r cronfeydd a gedwir gan yr Awdurdod. Adroddir am gronfeydd mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd yn gronfeydd y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus

o gronfeydd ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft, y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, y gellir ei defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Mae'r ail gategori o gronfeydd yn cynnwys cronfeydd sy'n dal enillion a cholledion nad ydynt wedi cael eu gwireddu (e.e. y Gronfa Ailbrisió), lle na fyddai symiau'n dod ar gael i ddarparu gwasanaethau oni y gwerthir asedau, a chronfeydd sy'n dal gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y llinell Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd fel 'addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau'.

Datganiad Llif Arian – mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod trwy ddsbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido. Mae swm y llif arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o'r graddau y cyllidir gweithredoedd yr Awdurdod trwy incwm grant neu gan dderbynyddion gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi cael eu gwneud ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at ddarparu gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae llifoedd arian sy'n deillio o weithgareddau cyllido yn ddefnyddiol wrth ddarogan hawliadau ar lifoedd arian yn y dyfodol gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i'r Awdurdod.

Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân – mae hwn yn dangos sefyllfa ariannol Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân, gan nodi a oes arian yn ddyledus i'r Awdurdod gan Lywodraeth Cymru neu iddi er mwyn mantoli'r cyfrif, ynghyd â manylion ei asedau net. Mae'r cyfrif yn cyfuno Cynlluniau Cronfa Bensiwn Addasedig Wrth Gefn y Diffoddwyr Tân 1992, 2006, 2015 a 2016.

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon

Mae hwn yn amlinellu cyfrifoldebau perthnasol yr Awdurdod a'i swyddogion am baratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae'r datganiad hwn yn darparu adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu'r Awdurdod, gan gynnwys systemau rheoli a rheoli risg mewnol, er mwyn cynnig sicrwydd ar ei effeithiolrwydd a/neu gynhyrchu cynllun gweithredu rheoli i fynd i'r afael â gwendidau a nodwyd.

Nodiadau i'r datganiadau cyfrifyddu – mae'r nodiadau yn rhoi gwybodaeth am y sail ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol a'r polisïau cyfrifyddu penodol a ddefnyddiwyd. Maent yn rhoi gwybodaeth nas cyflwynir mewn manau eraill yn y datganiadau ariannol ond sy'n berthnasol er mwyn eu deall.

Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Mae Awdurdod Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) yn gyfrifol am ddarparu gwasanaeth tân ac achub effeithlon ac effeithiol i gymunedau de Cymru. Mae'r Awdurdod yn cwmpasu deg ardal awdurdod unedol ac yn cynnwys 24 aelod etholedig a dynnwyd o'r awdurdodau hynny yn gymesur â nifer yr etholwyr cofrestredig.

Mae'r Awdurdod yn gwario arian refeniw ar eitemau, a ddefnyddir fel rheol cyn pen y flwyddyn, a chyllidir hyn yn bennaf gan gyfraniadau'r deg awdurdod lleol cyfansoddol yn ôl cyfran eu poblogaeth. Ar gyfer 2019/20, roedd y canrannau fel a ganlyn:

	Gwerthoedd £000	%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	3,267	5
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	6,747	9
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	8,538	12
Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	17,438	24
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	2,790	4
Cyngor Sir Fynwy	4,383	6
Cyngor Dinas Casnewydd	7,028	10
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	11,252	16
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	4,336	6
Cyngor Bro Morgannwg	6,048	8
Cyfanswm (nodyn 30)	71,827	100

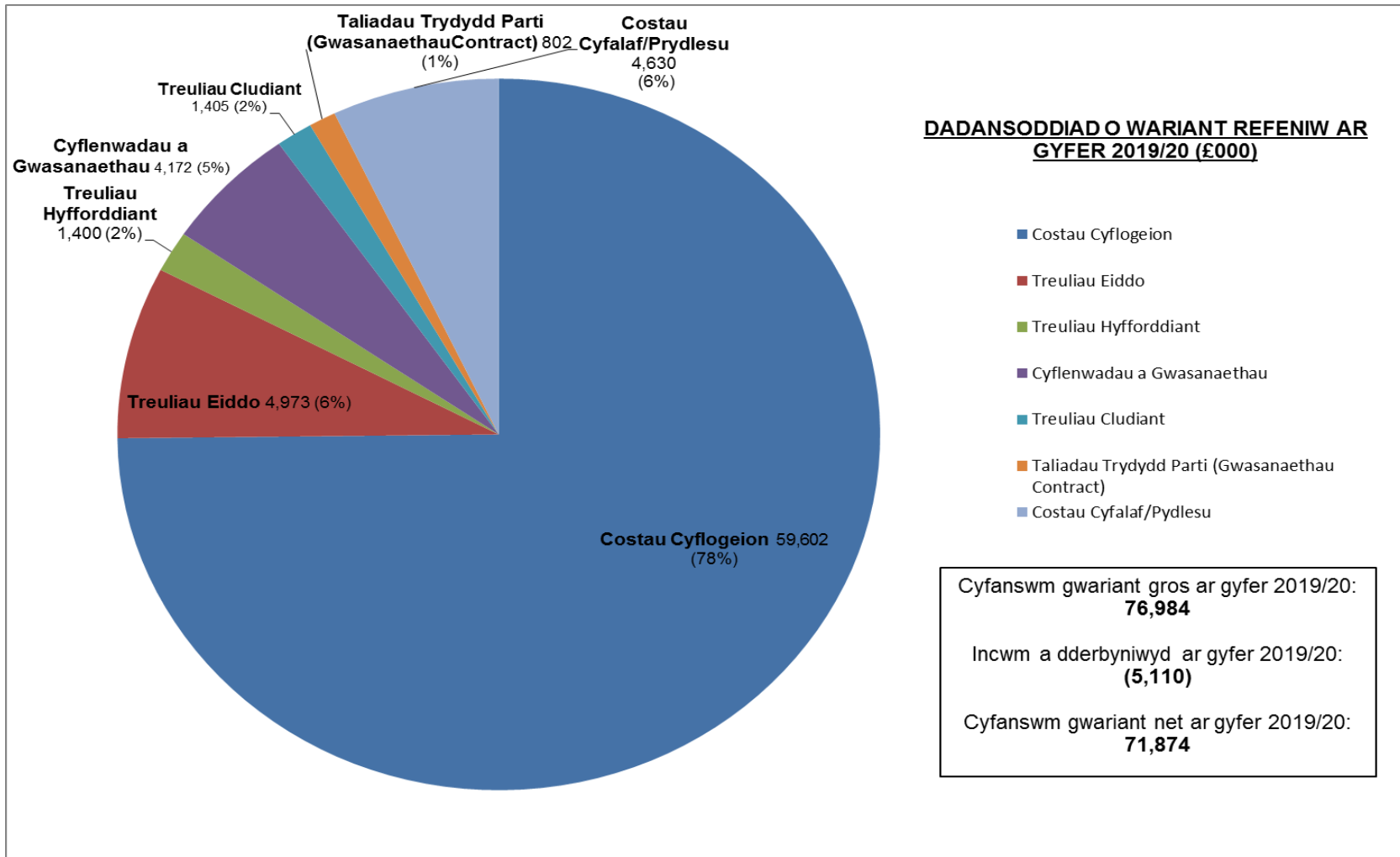
Perfformiad ariannol yn 2019/20

Mae'r perfformiad ariannol wedi'i nodi isod. Mae'r sefyllfa o ran refeniw a chyfalaf wedi'i chraffu gan y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad a'r Gweithgor Rheoli Cyllid ac Asedau drwy gydol y flwyddyn.

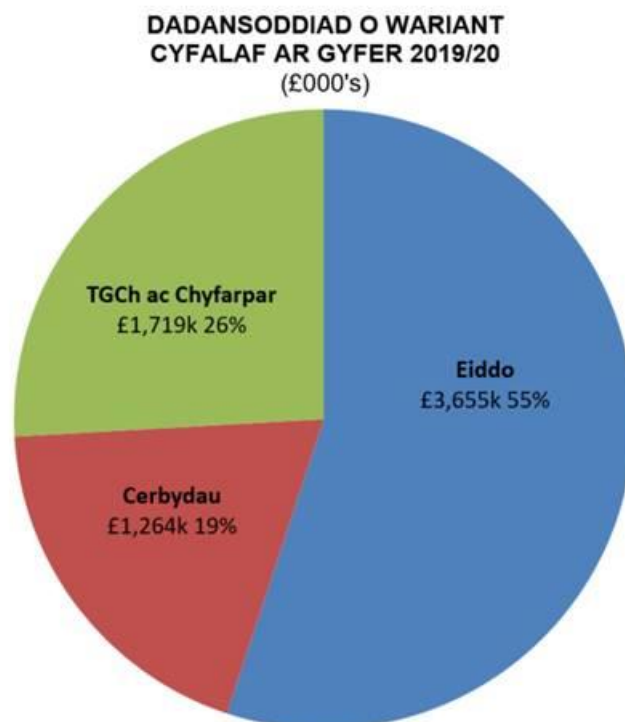
Alldro'r gyllideb	Cyllideb £000	Gwirioneddol £000	Amrywiant £000
Refeniw			
Gwariant (nodyn 6)	72,897	76,984	4,087
Incwm (nodyn 6)	(1,070)	(5,110)	(4,040)
Gwariant net (nodyn 6)	71,827	71,874	47
Awdurdod unedol (nodyn 30)	71,827	71,827	0
(Gwarged) / diffyg	0	47	47
Cyfalaf (gan gynnwys llithriant)			
Gwariant cyfalaf (nodyn 31)	9,707	6,638	3,069

Gwnaeth costau gwirioneddol ragori ar y gyllideb o ganlyniad i newid yng nghyfraddau cyfrannu pensiwn y cyflogwr yn dilyn proses gosod y gyllideb. Dyma'r rheswm hefyd dros yr amrywiant incwm sylweddol oherwydd bod Llywodraeth Cymru wedi ariannu oddeutu 90% o'r costau nad oeddent yn y gyllideb.

Gwariant fesul math 2019/20

Cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn oedd £6.6 miliwn.

Benthyciadau cyfalaf

Mae'r Cod Materion Ariannol yn caniatáu i'r Awdurdod bennu ei derfynau benthycia ei hun ar yr amod fod y Swyddog Ariannol Cyfrifol yn credu eu bod yn ddoeth, yn gynaliadwy ac yn fforddiadwy. Mae benthyciadau sy'n weddill yn cynnwys y rheiny a ddarparwyd gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus a Salinx Finance Ltd o ran y cyllid di-log i gefnogi gosod goleuadau LED cynaliadwy. Yn unol â'i Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, mae'r Awdurdod wedi parhau i ddefnyddio balansau arian parod i gyllido'r rhaglen gyfalaf, felly ni chafwyd unrhyw fenthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus yn ystod y flwyddyn.

Taliadau ar gyfer defnyddio asedau cyfalaf

Y tâl a godwyd ar gyfrifon refeniw'r gwasanaeth i adlewyrchu cost asedau sefydlog a ddefnyddiwyd wrth ddarparu gwasanaethau oedd £6 miliwn. Tâl tybiannol yw hwn am ddibrisiant ac amhariadau gwneir addasiad i falans diwedd y flwyddyn i ddirymu'r effaith ar falans y Gronfa Gyffredinol.

Perfformiad anariannol yn 2019/20

Yn 2019/20, llwyddodd yr Awdurdod i ddarparu cydbwysedd rhwng gwasanaethau atal, amddiffyn ac ymateb brys, gyda'r amcanion gwella ar gyfer y flwyddyn yn parhau i gael eu hanelu at leihau cynnau tân bwriadol a gwella a sicrhau cynaliadwyedd y gwasanaeth at y dyfodol.

Roedd y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn derbyn adroddiadau rheolaidd ar berfformiad a dangosyddion y gwasanaeth yn ogystal â chraffu ar y cardiau adrodd ar gynnydd yn erbyn pob un o'r amcanion strategol.

Mae'r ddolen ganlynol yn tynnu sylw at rai o'r gweithgareddau a wnaed De Cymru'n lleoliad mwy diogel dros y deuddeg mis diwethaf – [Ystadegau Perfformiad – Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru](#).

Cynlluniau ariannol ar gyfer y dyfodol

Yn edrych i'r tymor hwy, rhagwelir rhagor o bwysau ariannu, gan gynnwys yr effeithiau ariannol ar yr Awdurdod yn dilyn yr argyfwng COVID-19. Bu i'r gyllideb refeniw a gafodd ei chymeradwyo gan yr Awdurdod Tân ac Achub ar gyfer 2019/20 roi cynnydd o 4.25%, gan godi'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn i £74.8 miliwn.

Mae'r strategaeth ariannol tymor canolig yn rhagdybio rhagor o bwysau ariannu, gan wneud yr her o gynhyrchu cyllideb gytbwys yn fwyfwy anodd wrth wynebu pwysau o ran chwyddiant a'r buddsoddi sy'n ofynnol i gynnal effeithiolrwydd gweithredol.

Mae'r rhaglen gyfalaf yn parhau i fuddsoddi yn ein portffolio asedau, yn benodol ailwampio gorsafoedd tân a disodli cerbydau. Mae buddsoddi hefyd yn parhau mewn offer gweithredol, cyfarpar diogelu personol a TGCh, gan sicrhau bod gan ein personél yr offer gorau sydd ar gael.

Rhwymedigaethau pensiwn

Yn 2019/20, roedd 25 o ymddeoliadau staff gweithredol yn y system ddyletswydd llawn amser (WDS), dau yn y system ddyletswydd ar gael yn ôl y galw (RDS), dau yn y cynllun diwygiedig ar gael yn ôl y galw (RMS) ac un gohiriad.

O dan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 (Buddion Cyflogeion), mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddarparu manylion yr asedau a'r rhwymedigaethau ar gyfer pensiynau sy'n daladwy yn y dyfodol i weithwyr – rhai cyfredol a rhai'r gorffennol. Amlinellir hyn mewn mwy o fanylder yn y datgeliadau i'r cyfrifon (nodyn 35).

Darpariaethau, hapddigwyddiadau a dileadau

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer taliadau sy'n ddyledus i ddiffoddwyr tân ar alwad o ganlyniad i setliad amodau gweithwyr rhan-amser yn parhau i fod mewn grym. Cafwyd darpariaeth bellach yn ystod y flwyddyn ariannol 2019/20 sy'n ymwneud â'r sawl sydd wedi ymddeol yr effeithir arnynt gan yr adolygiad o rwymedigaethau oedran pensiwn gwarchoddedig.

Cyfrifyddu wrth gefn

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae'r Datganiad o Gyfrifon yn dangos cronfeydd ariannol a ddygwyd ymlaen i 2020/21. Mae hyn yn gyson â thriniaeth gyfrifyddu'r blynyddoedd blaenorol, gyda chynnal a defnyddio cronfeydd yn ffurfio conglfaen ar gyfer sefydlogrwydd ariannol corfforaethol a chynllunio gwasanaeth gweithredol yn y tymor byr a'r tymor canolig.

Effaith yr hinsawdd economaidd gyfredol

Adlewyrchwyd goblygiadau ariannol yr hinsawdd economaidd gyfredol yn glir yn y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ddiwedddareidig. Drwy gydol y flwyddyn, parhaodd y gwasanaeth i roi pwyslais ar arbedion effeithlonrwydd, rheoli cyllidebau'n rhagweithiol a chynllunio caffael yn well mewn ymdrech i leihau costau yn ystod y flwyddyn a'r effeithiau ar gyllidebau yn y dyfodol.

Ar hyn o bryd, mae'r DU mewn cyfnod pontio o 11 mis ar ôl gadael yr Undeb Ewropeaidd ar 31 Ionawr 2020, er ei bod yn parhau i fod yn yr Undeb Tollau a'r Farchnad Sengl nes bod y cyfnod hwn yn dod i ben. Mae effaith ymadael yn ansicr fel y mae'r effaith ar yr economi leol, cyllid, a darparu gwasanaethau Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru.

Mae'r pandemig COVID-19 byd-eang wedi achosi aflonyddwch a dirwasgiad byd-eang. Mae Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru wedi gorfod ymateb ac addasu'n gyflym, gyda staff corfforaethol yn gweithio gartref mewn ymgais i gefnogi'r ddarpariaeth rheng flaen angenrheidiol sy'n hanfodol er mwyn cadw'n cymunedau'n ddiogel ac yn iach.

Mae'r pandemig wedi peri heriau sylweddol o ran cyrchu cyfarpar diogelu personol, cynhyrchion hylendid a TGCh symudol, a chadwyni cyflenwi ohonynt, wrth i'r galw gynyddu'n gyflym iawn. Mae effaith ariannol COVID-19 ar gyllidebau a Datganiad o Gyfrifon 2019/20 yn gyfyngedig, er bod pwysau sylweddol yn 2020/21, ac mae cymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru wrthi'n cael ei drafod.

Gwybodaeth ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon hyn ar gael gan y Pennaeth Cyllid a Chaffael. Hefyd, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd â diddordeb hawl statudol i archwilio'r cyfrifon cyn y cwblheir yr archwiliad. Hysbysebhir argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan yr Awdurdod (www.decymru-tan.gov.uk).

Cydnabyddiaethau

Yn olaf, hoffwn ddiolch i holl staff yr adran Cyllid a'u cydweithwyr ar draws yr Awdurdod, a weithiodd i baratoi'r datganiadau hyn. Yn ogystal, hoffwn ddiolch i'r Prif Swyddog Tân a'r cyfarwyddwyr corfforaethol am eu cymorth a'u cydweithrediad trwy gydol y broses hon.

Chris Barton
Trysorydd

Dyddiedig: 28/09/2020

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod wneud y canlynol:

- gwneud trefniadau i weinyddu ei fusnes ariannol mewn modd priodol a sicrhau bod gan un o'i swyddogion gyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, y swyddog hwnnw yw'r Trysorydd.
- rheoli ei fusnes i sicrhau y defnyddir adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Cyfrifoldebau'r Trysorydd

Mae'r Trysorydd yn gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon yr Awdurdod, gan gynnwys cyfrifon y Gronfa Bensiwn, yn unol â'r aferion priodol fel y'u hamlinellir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019/20 ('y Cod').

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon hwn, mae'r Trysorydd wedi:

- dethol polisiau cyfrifyddu addas ac yna eu cymhwyso'n gyson;
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol ac yn ddarbodus;
- cydymffurfio â'r Cod ar gyfer Awdurdodau Lleol.

Yn ogystal, mae'r Trysorydd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu cywir a oedd yn gyfredol;
- cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll a mathau eraill o afreoleidd-dra.

TYSTYSGRIF Y TRYSORYDD A CHADEIRYDD YR AWDURDOD TÂN AC ACHUB

Tystiaf fod y cyfrifon yn rhoi argraff wir a theg o sefyllfa ariannol yr Awdurdod fel yr oedd ar 31 Mawrth 2020 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw.

Llofnod: Trysorydd

Dyddiad: 28 Medi 2020

Cadarnhaf y cymeradwywyd y cyfrifon hyn gan yr Awdurdod Tân ac Achub.

Llofnod: Cadeirydd yr Awdurdod Tân ac Achub

Dyddiad: 28 Medi 2020

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN FIS MAWRTH 2020

Paratowyd y datganiad hwn yn unol â'r cyfarwyddyd a gynhyrchwyd gan Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru (SOLACE), sef 'Fframwaith Cyflawni Llywodraethu Da'. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn egluro sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r fframwaith newydd a'i saith egwyddor graidd ar gyfer llywodraethu da i sicrhau y cyfarwyddir adnoddau yn unol â pholisïau a blaenoriaethau cytunedig.

1. Cwmpas cyfrifoldeb

Mae Awdurdod Tân ac Achub De Cymru (yr Awdurdod) yn gyfrifol am sicrhau y cynhelir ei fusnes yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, y diogelir arian cyhoeddus ac y cyfrifir amdano'n briodol, ac y caiff ei ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Yn ogystal, mae gan yr Awdurdod ddyletswydd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y cyflawnir ei swyddogaethau, gan roi ystyriaeth i gyfuniad o ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Awdurdod yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith ar gyfer rheoli ei fusnes a hwyluso'r gwaith o gyflawni ei swyddogaethau mewn modd effeithiol, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Mae'r datganiad hwn yn esbonio sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ('y Cod') a hefyd sut mae'n bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reolaeth fewnol.

2. Diben y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, a'r diwylliant a'r gwerthoedd, y caiff yr Awdurdod ei arwain a'i reoli ganddynt, a'r gweithgareddau y mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu â'r gymuned, ac yn arwain y gymuned trwyddynt. Mae'n galluogi'r Awdurdod i fonitro'r gwaith o gyflawni ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol a chosteffeithiol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith hwnnw ac fe'i cynlluniwyd i reoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu pob risg o fethu â chyflawni polisiau, nodau ac amcanion ac felly gall ddarparu sicrwydd rhesymol yn unig ac nid sicrwydd absoliwt o ran effeithiolrwydd. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus a gynlluniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion yr Awdurdod, i werthuso pa mor debygol ydyw y gwireddir y risgiau hynny, a'r effaith os ydynt yn cael eu gwireddu, ac i'w rheoli mewn modd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae'r Fframwaith Llywodraethu wedi bod ar waith yn yr awdurdod ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

3. Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn disgrifio elfennau allweddol o'r systemau a'r prosesau sy'n ffurfio trefniadau llywodraethu'r Awdurdod ac maent fel a ganlyn:

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am sicrhau bod Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru'n effeithiol, yn effeithlon ac yn atebol i'r cyhoedd.

Mae'r aelodaeth yn cynnwys aelodau o'r deg awdurdod unedol a gwmpesir gan ardal wasanaeth y Gwasanaeth Tân ac Achub yn unol â diffiniad Gorchymyn Gwasanaethau Tân De Cymru (Cynllun Cyfuno) 1995.

Caiff yr Awdurdod ei drefnu'n bwyllgorau a grŵp craffu sy'n cael eu penodi yn y cyfarfod blynyddol. Mae gan bob pwyllgor a gweithgor gyfres gynhwysfawr o gylchoedd gorchwyl, y gellir eu gweld ar y wefan, ynghyd â manylion eu haelodau. Caiff gweithgorau eu pennu'n ad hoc pan fydd angen.

Mae'r Tîm Arwain Gweithredol, sy'n cynnwys y Prif Swyddog Tân, y Cyfarwyddwyr Corfforaethol a'r Trysorydd, yn gyfrifol am arweinyddiaeth strategol, rhyngwyneb gwleidyddol a her gorfforaethol. Mae'r Uwch Dîm Rheoli yn cynnwys yr un swyddogion a phenaethiaid gwasanaeth, iwniform a chorfforaethol, ac yn darparu arweinyddiaeth sefydliadol, her swyddogaethol a darpariaeth gwasanaeth.

Mae'r Trysorydd yn gyfrifol am weinyddu materion ariannol yr Awdurdod mewn modd priodol, fel sy'n ofynnol gan Adran 112 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, ac asesir trefniadau rheoli ariannol yr Awdurdod yn erbyn y gofynion llywodraethu a amlinellir o fewn Datganiad Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ar Rôl y Prif Swyddog Cyllid mewn Sefydliadau Cyhoeddus (2009).

Dogfennau cyfansoddiadol – mae gan yr Awdurdod gyfres o ddogfennau cyfansoddiadol y gellir eu gweld ar ei [wefan](#). Mae'r rhain yn cynnwys Rheolau Sefydlog Cyffredinol, Rheolau Sefydlog Gweithdrefnol, Rheolau Sefydlog Contractau, Cynllun Dirprwyo a Rheoliadau Ariannol. Caiff y dogfennau hyn eu hadolygu'n rheolaidd gan y Swyddog Monitro a'r Trysorydd, a chaiff unrhyw newidiadau a nodir eu gwneud dan awdurdod dirprwyedig neu'n cael eu hadrodd i'r Awdurdod er mwyn eu cymeradwyo.

Er mwyn darparu dull ymarferol o reolaeth weithredol ac ariannol ar draws y sefydliad, rhoddwyd rhai pwerau arbennig i swyddogion gan yr Awdurdod ar ffurf dirprwyo swyddogion. Dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n rhaid cynnal rhestr o'r pwerau hyn a'r Swyddog Monitro sy'n gwneud hyn ac yn adolygu eu heffeithiolrwydd yn rheolaidd ac mae unrhyw newidiadau a nodwyd yn cael eu gwneud dan awdurdod dirprwyedig neu'n cael eu hadrodd i'r Awdurdod er mwyn iddo eu cymeradwyo. Mae'r pwerau hyn yn ffurfio rhan annatod o'r trefniadau llywodraethu ac fe'u hadolygwyd ddiwethaf ym mis Mawrth 2019.

Mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn cwmpasu'r cyfnod 2019/2020 – 2021/2022 ac mae'n ffurfio conglfaen y gwaith manwl o lunio cyllideb bob blwyddyn. Mae'n rhoi golwg ar gyllid posib yn genedlaethol ac yn lleol. Mae'r strategaeth yn ystyried:

- Asesiad o setliadau grant posib sydd heb eu neilltuo ac arenillion treth lleol ar gyfer cynghorau cyfansoddol yn seiliedig ar y ffigyrau gorau a gwaethaf a'r rhai a ragwelir
- Gwybodaeth o'r alldro ar gyfer y flwyddyn ariannol flaenorol a chyllideb referniw'r flwyddyn gyfredol fel gwaelodlin
- Safbwynt ar fynegeion perthnasol i'w cymhwyso i'r waelodlin
- Cipolwg ar brosiectau trawsnewidiol a nodir ar hyn o bryd o fewn cyfnod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig
- Dull wedi'i gynllunio ar gyfer cronfeydd o ganlyniad i ragamcaniadau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a'r Strategaeth Cronfeydd wrth Gefn
- Safbwynt ar fylchau cyllido posib a dulliau wedi'u cynllunio ar gyfer y rhain dros y cyfnod o dan sylw

Cynllun Strategol – mae'r cynllun yn amlinellu'r cyfeiriad mae'r sefydliad yn symud ynddo a sut yr ydym yn bwriadu ymdrin â'r heriau dros y pum mlynedd nesaf i barhau i ddarparu gwasanaethau uchel eu hansawdd sy'n diwallu anghenion ein cymunedau.

Caiff perfformiad yr Awdurdod yn erbyn y Cynllun Strategol a'r dangosyddion statudol ei adrodd yn rheolaidd i'r Awdurdod a'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad, ynghyd ag adroddiad cyffredinol

sy'n cael ei adrodd yn flynyddol i'r Awdurdod, ac ar ein gwefan drwy'r ddogfen.

[Sut y Gwnaethom yn 2018/2019 a Beth Ydyn ni'n Cynllunio i Wneud yn 2020/2021.](#)

Fframwaith Cynllunio Strategol – ein gweledigaeth yw gwneud De Cymru'n ddiogelach trwy leihau risg. Rydym yn cydnabod mai dim ond trwy herio a gwella'r ffordd yr ydym yn gweithio, drwy weithlu diogel a chymwys a thrwy reoli ein hadnoddau'n effeithiol, y gellir cyflawni cymunedau diogelach. Felly, gwnaethom osod cyfeiriad strategol ar gyfer y sefydliad trwy ein Cynllun Strategol, sydd fel arfer yn cwmpasu cyfnod o bum mlynedd ac yn mynd i'r afael â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ynghyd â gofynion Dogfen Fframwaith Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru 2016, a gynhyrwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae pob cyfarwyddiaeth ac adran yn ffurfio'i chynlluniau ei hun er mwyn ategu'r amcanion strategol, a adroddir yn chwarterol.

Polisi Rheoli Risg – mae hwn yn amlinellu'r broses rydym yn ei defnyddio i nodi a rheoli'r ansicrwydd rydym yn ei wynebu, a all effeithio ar y gwaith o gyflawni ein hamcanion neu ein gweithgareddau. Mae uwch-reolwyr yr Awdurdod yn nodi, yn adolygu ac yn sgorio'r risgiau strategol drwy eu hasesu mewn perthynas â thebygolrwydd ac effaith, gan nodi unrhyw gamau gweithredu sydd ar waith ac unrhyw gamau eraill sydd eu hangen i atal y tebygolrwydd y bydd y risg yn codi eto neu i liniaru'r effaith os yw'n codi. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cofnodi'r risgiau hyn a chânt eu monitro ac adroddir amdanynt yn rheolaidd. Caiff risgiau strategol eu hadrodd i Bwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yr Awdurdod.

Mae'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn ystyried effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg yr Awdurdod a gwaith yr archwilwyr mewnol ac allanol. Mae'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn cwrdd â'r archwilwyr yn breifat yn dilyn pob cyfarfod pwyllgor. Yn 2019/20, gwnaeth Grŵp Craffu'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad hefyd ystyried risgiau adrannol ar 13 Ionawr 2020.

Mae trefniadau sefydlog ar waith ar gyfer rheoli arian yn effeithiol trwy weithdrefnau cyfrifyddu'r Awdurdod, systemau ariannol allweddol a'r Rheoliadau Ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau cynllunio cyllidebau sefydlog ac adrodd rheolaidd i aelodau'r Awdurdod, a chymharu gwariant refeniw a chyfalaf gwirioneddol â chyllidebau blynyddol. Mae trefniadau rheoli trysorlys yr Awdurdod yn dilyn arferion proffesiynol ac maent yn ddarostyngedig i adolygiad blynyddol gan aelodau.

Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i Strategaeth Gaffael Gwasanaethau Tân ac Achub Cymru, sy'n manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wneud

arbedion effeithlonrwydd a gwelliannau eraill wrth gaffael nwyddau a gwasanaethau a dyfarnu contractau ar draws y Gwasanaethau Tân ac Achub yng Nghymru.

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yw'r Swyddog Monitro dynodedig yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, ac mae'n sicrhau cydymffurfiaeth â pholisïau, gweithdrefnau, deddfau a rheoliadau sefydlog.

Mae gan yr Awdurdod drefniadau gwrth-dwyll ar waith a threfniadau chwythu'r chwiban, sy'n cael eu hadolygu'n rheolaidd gan swyddogion. Mae gweithdrefnau cytunedig i fodloni gofynion Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000, y cytunwyd arnynt gan Swyddfa'r Comisiynwyr Arwylio, ac mae staff allweddol wedi derbyn hyfforddiant ar gymhwyso'r rheoliadau hyn yn ddiweddar.

Mae sefydliad allanol yn y sector preifat yn cael ei gontractio i gynnal archwilio mewnol, sef TIAA Limited, sy'n gweithio i lefel Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, sy'n berthnasol i holl ddarparwyr archwilio mewnol yng Nghymru. Cytunir ar y Cynllun Archwilio Mewnol blynyddol gan y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad, sy'n derbyn adroddiadau rheolaidd ar yr archwiliadau a gynhaliwyd ynghyd ag adroddiad blynyddol gan TIAA.

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw archwilydd statudol yr Awdurdod, gyda'r archwiliad yn cael ei ddarparu gan Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'n darparu her o dan Fesur Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, Deddf Llywodraeth Leol 1999 a'r Cod Ymarfer Archwilio, ac yn cyhoeddi adroddiadau neu ddatganiadau blynyddol ar berfformiad yr Awdurdod er mwyn gwneud y canlynol:

- Archwilio ac ardystio a yw'r datganiadau ariannol yn wir ac yn deg
- Asesu a wnaed trefniadau cywir i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau
- Archwilio ac asesu a yw dyletswyddau a gofynion y Mesur wedi cael eu bodloni
- Ymgymryd ag astudiaethau i alluogi argymhellion ystyrllon ar gyfer gwella darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd neu ar gyfer gwella trefniadau ariannol neu drefniadau rheoli eraill

Mae'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru'n cyflwyno eu cynllun archwilio i aelodau'n flynyddol ac yn adrodd ar gynnydd a chanlyniadau iddynt yn rheolaidd. Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn cynnal cyfarfodydd preifat ag aelodau yn dilyn cyfarfodydd y Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad lle mae modd iddynt drafod

materion heb swyddogion fod yn bresennol. Cyhoeddir pob adroddiad ar wefan Swyddfa Archwilio Cymru (www.archwilio.cymru).

Mae'r Datganiad Polisi Cyflogau blynyddol yn cael ei gymeradwyo gan yr Awdurdod a'i gyhoeddi yn unol â Deddf Lleoliaeth 2011.

Telir lwfansau aelodau yn unol ag argymhellion y Panel Annibynnol ar Daliadau Cydnabyddiaeth a chânt eu cyhoeddi yn unol â'i ofynion.

O dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017 (Rheoliadau'r Sector Cyhoeddus), mae'n ofynnol i bob awdurdod cyhoeddus gyhoeddi gwybodaeth am y bwlch cyflog rhwng y rhywiau trwy adrodd am y gwahaniaethau canrannol mewn cyflog rhwng ei gyflogeion gwrywaidd a benywaidd.

Rhaid i awdurdodau cyhoeddus gyhoeddi'r wybodaeth sydd ei hangen, yn seiliedig ar y cipolwg ar ddata a gasglwyd ar 31 Mawrth 2019, o fewn 12 mis. Yn unol â hyn, [cyhoeddodd yr Awdurdod y wybodaeth hon cyn y dyddiad cau](#).

Mae holl ddefnyddwyr offer TGCh yr Awdurdod yn defnyddio offeryn derbyn ar-lein y mae'n rhaid i unigolion fynd trwyddo cyn defnyddio cyfleusterau'r rhyngwyd, gan gytuno i bolisiau TGCh y sefydliad.

Mae datganiadau partïon cysylltiedig yn cael eu cwblhau a'u llofnodi gan aelodau ac uwch-swyddogion yr Awdurdod yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y DU. Mae'r datganiadau hyn yn helpu i ganfod trafodion a balansau fel sy'n ofynnol gan y safon gyfrifyddu berthnasol (Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 24: Datgeliadau Partïon Cysylltiedig).

4. Adolygiad o effeithiolrwydd

Mae gan yr Awdurdod gyfrifoldeb i gynnal, o leiaf unwaith y flwyddyn, adolygiad o effeithiolrwydd ei Fframwaith Llywodraethu, gan gynnwys y system rheolaeth fewnol. Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd yn cael ei lywio gan waith y Tîm Arwain Gweithredol o fewn y gwasanaeth, sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, a gwaith ac adroddiadau archwilwyr mewnol ac allanol. Ystyrir gwaith aseswyr cymheiriaid hefyd.

Mae'r prosesau rheolaidd a pharhaus a gynhwyswyd i gynnal, adolygu a gwella effeithiolrwydd y Fframwaith Llywodraethu yn cynnwys:

- Adolygu polisiau/gweithdrefnau'n rheolaidd gan y swyddog sy'n gyfrifol a chan Uwch Dîm Rheoli'r gwasanaeth.

- Adolygiadau rheolaidd o ddogfennau cyfansoddiadol a threfniadau llywodraethu moesegol gan y Swyddog Monitro a'r Trysorydd, a ddiweddarwyd ddiwethaf ym mis Chwefror 2019.
- Mae'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad yn craffu ar reffeniw a gwariant cyfalaf yn rheolaidd yn erbyn y gyllideb ddyranedig ynghyd â chraffu'n rheolaidd ar berfformiad y gwasanaeth yn erbyn y Cynllun Strategol.
- Mae uwch-swyddogion yn adolygu risgiau sefydliadol yn rheolaidd ac yn cyflwyno adroddiadau rheolaidd i aelodau drwy'r Awdurdod a'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad.
- Fel arfer, byddai'r Awdurdod yn derbyn adroddiadau blynyddol gan bob un o'i bwyllgorau a'r Grŵp Craffu yn amlinellu'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn, gan roi cyfle i'r aelodau herio a chraffu ar unrhyw faes sydd angen sylw yn eu tyb nhw. Oherwydd y pandemig COVID-19, cafodd cyfarfod yr Awdurdod Tân a fyddai fel arfer yn derbyn yr adroddiadau hyn ei ganslo. Bydd y gweithgaredd hwn yn ailddechrau'r flwyddyn nesaf.
- Mae'r archwilydd mewnol penodedig, TIAA Limited, yn darparu barn i'r Awdurdod, drwy ei Bwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad, gyda safbwynt ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad. Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio Mewnol yn ei adroddiad blynyddol fod gan y sefydliad, yn ei dyb ef, brosesau rheoli, rheolaeth a llywodraethu rhesymol ac effeithiol i reoli'r gwaith o gyflawni ei amcanion.

Barn y Pennaeth Archwilio Mewnol

“Mae TIAA yn fodlon, ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, fod gan Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru brosesau rhesymol ac effeithiol ar waith mewn perthynas â rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu.

Mae'r farn hon yn seiliedig ar y materion a ddaeth i sylw TIAA yn ystod adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn yn unig, ac nid yw'n farn ar yr holl elfennau o'r prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu na'r hyfywedd ariannol parhaus na'ch gallu i fodloni rhwymedigaethau ariannol, y mae'n rhaid i Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru eu cael trwy ei wahanol ffynonellau sicrwydd.”

- Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn rhoi sicrwydd i'r Awdurdod, drwy ei [Lythyr Archwilio Blynyddol – Awdurdod Tân ac Achub De Cymru 2018-19](#).

Barn yr Archwilydd Cyffredinol ar Ddatganiadau Ariannol 2018-19

“Rwy'n fodlon fod gan yr Awdurdod drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio ei adnoddau.”

- Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn rhoi sicrwydd ar faterion ariannol a gwnaeth gadarnhau'r canlynol, fel a nodwyd yn ei adroddiad dyddiedig 31 Gorffennaf 2019:
- Gwnaeth yr Archwilydd Cyffredinol ddyrannu barn archwilio ddiamod ar y datganiadau cyfrifon, gan gadarnhau eu bod yn rhoi golwg wir a theg o sefyllfa a thrafodiadau ariannol yr Awdurdod a Chronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân.
- Cadarnhaodd yr Archwilydd Cyffredinol, yn [Adroddiad Gwella Blynyddol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru 2018-19 \(a ddyrannwyd ym mis Mai 2019\)](#), y canlynol: “Yn seiliedig ar y gwaith, ac yn gyfyngedig i'r gwaith, a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru a rheoleiddwyr perthnasol, cred yr Archwilydd Cyffredinol fod yr Awdurdod yn debygol o gydymffurfio â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2019-20.”

5. Sut y gwnaethom ymdrin â phroblemau a heriau llywodraethu sylweddol ar gyfer 2019/20

Bu i Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ddisodli Deddf yr Iaith Gymraeg 1993, ac, fel rhan o'r ddeddfwriaeth newydd, yng Nghymru mae gan y Gymraeg statws cydraddol â'r Saesneg ac ni ddylid ei thrin yn llai ffafriol. Bellach nid oes angen i gyrrff cyhoeddus ddatblygu a gweithredu cynlluniau iaith Gymraeg, ond, yn hytrach, mae'n rhaid iddynt bellach gydymffurfio â set o safonau Gymraeg cenedlaethol.

Gwnaeth Comisiynydd y Gymraeg nodi'r [safonau sy'n ymwneud â'r Awdurdod](#) ym mis Medi 2016 ynghyd ag unrhyw eithriadau a'u dyddiadau gweithredu. Gwnaeth yr Awdurdod dderbyn yr adroddiad blynyddol mewnol ar gydymffurfiaeth yn erbyn y safonau ym mis Mehefin 2019.

Mae'r gwasanaeth wedi parhau i ddatblygu System Gwybodaeth Reoli'r Busnes, sy'n ein galluogi ni am y tro cyntaf i gysylltu a dangos ein perfformiad cyffredinol i helpu i'n hysbysu ni ynghylch pa mor dda rydym yn gwneud fel gwasanaeth a llywio penderfyniadau. Dros y deuddeg mis diwethaf, mae mwy o swyddogaethau wedi cael eu datblygu ar gyfer y system, gan gynnwys ein risgiau adrannol, ac rydym yn parhau i fonitro gweithrediadau sy'n codi o archwiliadau yn ogystal â datblygu mesurau

sicrhau mewnol cychwynnol gan ddefnyddio gwybodaeth ystadegol ychwanegol.

Mae'r system yn parhau i gyflawni'n Cynlluniau Busnes a Chynlluniau Rheoli Risg Gymunedol Gorsafoedd, yn ogystal â data perfformiad ystadegol (gan gynnwys ystadegau ar ddigwyddiadau).

Gwnaeth system Adnoddau Dynol a chyflogres graidd integredig y gwasanaeth gyflwyno'r modiwlau treuliau ac iechyd a diogelwch yn llwyddiannus, yn ogystal â chofnodi oriau, gwyliau blynyddol a phresenoldeb staff Llyfr Gwyrdd.

Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 yw gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Fel un o'r partneriaid statudol ar y naw Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, roeddem yn cefnogi datblygiad y cynlluniau llesiant lleol. Gwnaeth y gwasanaeth gwblhau'r hunanasesiad cyntaf yn ôl gofynion y comisiynydd.

Mae datganiad llesiant y gwasanaeth wedi'i gyhoeddi o fewn [Cynllun Strategol 2019–2024](#), sydd ar gael ar ein [gwefan](#).

Rydym hefyd yn parhau i weithio gyda byrddau iechyd lleol i rannu gwybodaeth i nodi nifer yr anafiadau o ganlyniad i danau nad adroddir amdanynt, er mwyn galluogi nodi pobl y mae'n bosibl eu bod yn agored i niwed neu adeiladau risg uchel.

Fel un o'r partneriaid statudol ar y naw Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, rydym yn parhau i gefnogi'r cynlluniau llesiant lleol, ac rydym wedi dangos trwy adolygiad blynyddol sut mae'r nodau'n cael eu cyflawni. Byddwn wedi sicrhau ein bod yn gallu cyflawni yn erbyn anghenion a disgwyliadau amcanion pob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus heb amharu ar waith y sefydliad o ddarparu gwasanaeth o ddydd i ddydd.

Cymeradwywyd yr adolygiad ailstrwythuro sefydliadol gan yr Awdurdod ym mis Medi 2018 a gwnaeth y gwasanaeth weithio i weithredu mwyafrif y newidiadau tuag at y sefydliad diwygiedig erbyn 31 Mawrth 2019, y cawsant eu cwblhau yn gynnar ym mlwyddyn ariannol 2019/2020.

Mae'r gwasanaeth wedi gweithredu prosiect cyd-leoliad yn Llanilltud Fawr gyda Heddlu De Cymru, Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru a Gwylwyr y Glannau a gwblhawyd yn 2019. Cafodd mwy o waith ei wneud yng Ngorsaf Dân Caerffili i hwyluso gwell integreiddiad gydag Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru.

Mae'r gwasanaeth wedi parhau i gydymffurfio â'r Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Tân ac Achub, gan barhau i ymgysylltu'n weithredol â Phapur Gwyn Llywodraeth Cymru ar Ddiwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru.

Effaith pandemig COVID-19 2019/2020

Er na chafodd COVID-19 lawer o effaith ar drefniadau llywodraethu'r pwyllgor yn 2019/2020, cafodd cyfarfod yr Awdurdod ar 30 Mawrth ei ganslo, yn dilyn canllawiau'r llywodraeth ar y pryd. Ar ôl i'r cyfyngiadau symud ddechrau ar noson 23 Mawrth 2020, roedd nifer o benderfyniadau allweddol yn gorfod cael eu gwneud dan y pwerau brys a ddirprwywyd i'r Prif Swyddog Tân a'r Dirprwy Brif Swyddog yn dilyn awdurdodiad gan aelodau a gafwyd dros e-bost. Rhoddwyd proses newydd ar waith i alluogi ein haelodau i barhau i gynnal cyfarfodydd yr Awdurdod ar gyfer 2020/2021.

Yng nghanol mis Mawrth, gwnaeth y gwasanaeth sefydlu Tîm Achosion Brys i reoli ymateb y gwasanaeth i'r pandemig wrth iddo ddatblygu ac, yn ddiweddarach, fesurau a chyfyngiadau Llywodraeth Cymru ledled Cymru. Roedd y Tîm Achosion Brys yn cwrdd deirgwaith yr wythnos i sicrhau bod y gwasanaeth yn gwerthuso'r holl wybodaeth a oedd yn cael ei hanfon gan lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru a sefydliadau ieuchyd y cyhoedd cysylltiedig, gan roi darpariaethau ar waith i wasanaethu cymunedau De Cymru a chefnogi sefydliadau partner yn ddiogel.

Cyfyngwyd ar rai gweithgareddau megis gweithio gyda phobl ifanc, ymweld ag ysgolion a chynnal ymweliadau Diogel ac Iach, a chafodd nifer yr Archwiliadau Diogelwch Tân eu lleihau dros dro. Gwnaethom barhau i sicrhau bod y rheiny yn y perygl mwyaf mor ddiogel â phosib, gan hefyd gyflwyno ffyrdd arloesol o gyflawni'n hymyriadau.

Dros bythefnos olaf 2019/20, roedd COVID-19 yn golygu bod prosesau parhad busnes y gwasanaeth yn cael eu gweithredu ar raddfa na welwyd erioed o'r blaen. Roedd hyn wedi galluogi i lefel wasanaeth dda iawn gael ei chyflawni, gan gynnwys paratoi ar gyfer gweithio o bell. Datblygwyd a chynhaliwyd adolygiad o'r Gofrestr Risg Strategol, ynghyd â gwaith datblygu i bennu risg COVID-19 benodol a thasgau rheolaeth cysylltiedig. Mae'r camau gweithredu a gymerwyd wedi sicrhau bod effeithiau'r pandemig wedi cael eu lliniaru lle y bo'n bosib. Fodd bynnag, wrth i'r pandemig barhau yn 2020/21, nid yw'r effeithiau llawn a hirhoedlog wedi cael eu gweld eto.

6. Problemau a heriau llywodraethu sylweddol ar gyfer 2020-2021

Dros y flwyddyn nesaf, bydd y gwasanaeth yn parhau i ddatblygu System Gwybodaeth Rheoli'r Busnes, gan gyflwyno'r system i orsafoedd i alluogi mwy o ryngweithio a defnydd o'r system, yn benodol data ystadegol ychwanegol. Caiff mwy o nodweddion eu defnyddio i gynnwys cynlluniau ychwanegol a chynnwys gwybodaeth am reoli prosiectau o bosib.

Unwaith eto, caiff system Adnoddau Dynol a chyflogres graidd integredig y gwasanaeth ei datblygu ymhellach, gan ystyried cyflwyno modiwlau newydd a fydd yn gwella effeithlonrwydd a phrosesau mewnol.

Bydd y gwasanaeth yn dechrau ac yn datblygu'r Prosiect Gwerthuso Swyddi yn dilyn gweithrediad y strwythur diwygiedig ar gyfer staff Llyfr Gwyrdd.

Mae newidiadau i ddeddfwriaeth pensiynau a threth yn parhau i beri heriau i'r sefydliad, ac mae'r gallu i ymdrin â'r problemau cymhleth â'r adnoddau cyfredol yn parhau i beri pryder, ac mae amryw opsiynau'n cael eu harchwilio.

Mae ariannu'r sector cyhoeddus yn parhau i fod yn her. Mae effaith y gostyngiadau gwariant yn y sector cyhoeddus yn fater allweddol ar gyfer yr Awdurdod ac mae'r setliadau y mae awdurdodau lleol yn eu hwynebu'n cael eu hystyried pan fo'r Awdurdod yn gosod ei gyllideb flynyddol. Mae'r ffactorau hyn yn cael eu hystyried yn ofalus bob tro wrth benderfynu ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.

Mae Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn nodi'r gofyniad i gymeradwyo a chyhoeddi'r cyfrifon erbyn 31 Mai a 31 Gorffennaf yn ôl eu trefn o 31 Mawrth 2019 (30 Mehefin a 30 Medi yn flaenorol). Roedd cau'r cyfrifon mewnol ar ddiwedd y flwyddyn yn brosiect llwyddiannus am yr ail flwyddyn yn olynol a llwyddwyd i fodloni'r dyddiad cau o 31 Mai, er na chyhoeddwyd y cyfrifon archwiliedig tan 31 Gorffennaf 2020 oherwydd nad oedd aelodau'r cyhoedd yn gallu arfer eu hawl i archwilio'r cyfrifon a gofyn cwestiynau i'r archwilydd oherwydd y pandemig COVID-19. Mae cynlluniau a pharatoadau ar gyfer cynnal amserlen fyrrach yn 2020/21 yn yr arfaeth gan ddefnyddio'r gwersi diweddaraf a ddysgwyd.

Ym mis Tachwedd 2018, gwnaeth Llywodraeth Cymru gyhoeddi Papur Gwyn, "Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub yng Nghymru", er mwyn ymgynghori arno. Cwblhawyd ymateb llawn i'r ymgynghoriad ar y newidiadau arfaethedig i'r trefniadau llywodraethu, ariannu a rheoli

perfformiad ar gyfer Awdurdodau Tân ac Achub ym mis Chwefror 2019. Bydd y gwasanaeth yn aros am ymateb Llywodraeth Cymru i'r ymgynghoriad ac yn ystyried y goblygiadau i'r Awdurdod a'r gwasanaeth yn y cyfnod hwn.

Gwnaeth Llywodraeth Cymru gyhoeddi Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) ym mis Tachwedd 2019. Bydd yr Awdurdod yn monitro cynnydd y Bil ac yn cymryd y camau angenrheidiol o ganlyniad i ddarpariaethau'r Bil yn cael eu gweithredu.

Bydd yr Awdurdod yn parhau i ddilyn cynnydd y trafodaethau cenedlaethol ar dâl ac ehangu rôl diffoddwyr tân ac asesu unrhyw effeithiau ar yr Awdurdod o'u herwydd.

Effaith COVID-19 (2020/2021 ymlaen)

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn yn adlewyrchu gweithrediad y gwasanaeth yn ystod blwyddyn ariannol gyfan 2019/2020. Nid yw effaith COVID-19 a'r trefniadau parhad busnes sydd wedi cael eu gweithredu ar gyfer pythefnos olaf mis Mawrth 2020 ac i mewn i 2020/2021 yn cael eu hadlewyrchu yn eu cyfanrwydd yn y ddogfen hon, oherwydd cyfnod byr yr effaith yn 2019/20. Fodd bynnag, bwriedir i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2020/21 gynnwys rhagor o wybodaeth fanwl sy'n ymwneud â'r newidiadau a weithredwyd mewn ymateb i COVID-19.

Gan ddefnyddio'r pwerau yn Neddf Coronafeirws 2020, cynhaliwyd cyfarfodydd yr Awdurdod ym mis Mehefin 2020 yn rhithwir, gan ddefnyddio meddalwedd fideo-gynadledda, a chawsant eu recordio er mwyn eu cyhoeddi ar-lein. Bydd hyn yn parhau am y dyfodol rhagweladwy.

Mae gan y gwasanaeth dri grŵp gwahanol o weithwyr, sef staff gweithredol (diffoddwyr tân), staff rheoli tân ar y cyd, a staff corfforaethol, y dyrannwyd statws gweithwyr allweddol i bob un ohonynt. Er mwyn parhau i gyflawni gwasanaethau hanfodol i'r cymunedau rydym yn eu gwasanaethu, gwnaeth y gwasanaeth gynnal asesiadau risg cadarn, gan weithredu camau gweithredu i alluogi staff i gadw pellter cymdeithasol, sicrhau hylendid da, a gweithio'n ddiogel yn ystod digwyddiadau gweithredol ac yn y gweithle yn gyffredinol. Gweithredwyd prosesau cadarn ac effeithiol hefyd er mwyn caniatáu staff swyddfa i weithio gartref.

Mae'r ymateb gweithredol wedi parhau i weithredu yn ôl yr arfer ac mae'r gwasanaeth wedi caffael y cyfarpar diogelu personol angenrheidiol (yn seiliedig ar ganllawiau'r Cyngor Cenedlaethol Penaethiaid Tân) i sicrhau bod diffoddwyr tân sy'n mynychu digwyddiadau gweithredol yn cael eu diogelu. Anogir staff sy'n gallu gweithio gartref i wneud hynny, gan sicrhau bod yr holl dimau'n cael eu cynrychioli'n effeithiol yn y gweithle. Lleihawyd rhai gwasanaethau nes bod ffyrdd mwy diogel ac arloesol o gyflawni'r gwasanaethau hyn yn cael eu datblygu. Bydd y gwaith hwn yn parhau yn 2020/2021.

7. Cynlluniau Gweithredu Llywodraethu

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2019/2020

Pwnc	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog arweiniol	Dyddiad cwblhau	Cynnydd
Cau cyfrifon yn gynt	Cymeradwyo a chyhoeddi'r cyfrifon erbyn 31 Mai a 31 Gorffennaf yn ôl eu trefn o 31 Mawrth 2019 (30 Mehefin a 30 Medi'n flaenorol)	Bydd cau'r cyfrifon yn gynt yn llwyddiannus ar ddiwedd y flwyddyn yn caniatáu archwilio cynt, gan sicrhau cydymffurfiaeth â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018	Pennaeth Cyllid	Gorffennaf 2019	Roedd cau cyfrifon mewnol ar ddiwedd y flwyddyn yn brosiect llwyddiannus am yr ail flwyddyn yn olynol a llwyddwyd i fodloni'r dyddiad cau o 31 Mai, er na chyhoeddwyd y cyfrifon archwiliedig tan 31 Gorffennaf 2020 oherwydd nad oedd aelodau'r cyhoedd yn gallu arfer eu hawl i archwilio'r cyfrifon a gofyn cwestiynau i'r archwiliwr oherwydd y pandemig COVID-19. Mae cynlluniau a pharatoadau ar gyfer cynnal amserlen fyrrach yn 2020/21 yn yr arfaeth gan ddefnyddio'r gwersi diweddaraf a ddysgwyd.

<p>Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru</p>	<p>Ymateb i'r gofynion a osodir ar y sefydliad</p>	<p>Bydd y gwasanaeth yn cydymffurfio â gofynion Llywodraeth Cymru ac yn gallu dangos tystiolaeth gadarn o lywodraethu, trefniadau ariannol a rheoli perfformiad.</p>	<p>Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol</p>	<p>I'w benderfynu'n dilyn ymateb Llywodraeth Cymru i'r Papur Gwyn.</p>	<p>Mae'r gwasanaeth yn parhau i ymgysylltu'n rhagweithiol â Llywodraeth Cymru. Unwaith y bydd cyfeiriad Llywodraeth Cymru yn cael ei ddatgelu, bydd y gwasanaeth yn gweithredu'r camau gweithredu angenrheidiol. Mae hyn wedi cael ei gynnwys fel cam gweithredu yng Nghynllun Gweithredu Llywodraethu 2020-2021</p>
<p>Dogfennau cyfansoddiadol</p>	<p>Adolygu a diweddarau dogfennau cyfansoddiadol y gwasanaeth</p>	<p>Caiff y dogfennau cyfansoddiadol eu diweddarau i adlewyrchu strwythur diwygiedig y sefydliad.</p>	<p>Swyddog Monitro</p>	<p>Mai 2019</p>	<p>Cafodd y dogfennau cyfansoddiadol eu diweddarau i adlewyrchu'r strwythur diwygiedig ym mis Mai 2019. Mae adolygiad llawn o'r dogfennau cyfansoddiadol wedi'i oedi, gan ddibynnu ar benderfyniad gan Lywodraeth Cymru o ran cyfeiriad yr</p>

					Awdurdod yn y dyfodol.
Brexit	Darparu cynllunio a gwydnwch boddhaol drwy gydol y broses Brexit	Bydd y gwasanaeth yn parhau i gyflawni'r holl swyddogaethau yn ystod y broses Brexit a'r tu hwnt	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Technegol	Mawrth 2020	Mae paratodau sylweddol wedi cael eu gwneud gyda chyfarfodydd a diweddariadau mewnol rheolaidd. Bydd cyfarfodydd allanol gyda Fforymau Lleol Cymru Gydnerth yn sicrhau dull cyson. Mae hyn wedi cael ei gynnwys fel cam gweithredu yng Nghynllun Gweithredu Llywodraethu 2020-2021 i fonitro materion parhaus yn dilyn ymadael â'r UE.
Apeliadau pensiynau	Prosesu apeliadau oherwydd penderfyniad y budd pensiynau ychwanegol.	Penderfynu ar apeliadau	Tîm Arwain Gweithredol Panel Apeliadau Pensiynau (aelodau)	Yn unol â'r broses.	Mae'r broses fewnol ar gyfer apeliadau pensiynau wedi'i chefnogi a'i chwblhau'n llawn a byddwn yn monitro apeliadau

					allanol fel sy'n briodol.
Sicrhau lefel uchel o barodrwydd gweithredol	Datblygu dulliau adrodd strwythuredig o sicrwydd ac arfer ar draws yr Adran Gweithrediadau ac adrannau ategol.	Bydd y gwasanaeth yn barod i gyflawni'r ystod lawn o swyddogaethau a ddisgwylir trwy ddeddfwriaeth ac yn gallu dangos tystiolaeth o'r lefel uchel hon o barodrwydd.	Cyfarwyddwr Cyflenwi Gwasanaethau	Mawrth 2020	Mae'r gwasanaeth wedi dilyn rhaglen helaeth o ymarferion gweithredol yn profi nifer o sefyllfaoedd yn ogystal ag archwiliadau gorsafedd yn seiliedig ar awdurdodau unedol sy'n darparu sicrwydd mewn sawl agwedd ar allu parodrwydd gweithredol y gwasanaeth.

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021				
Pwnc	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog arweiniol	Dyddiad cwblhau
Diwygio Awdurdodau Tân ac Achub Cymru	Ymateb i'r gofynion a osodir ar y sefydliad	Bydd y gwasanaeth yn cydymffurfio â gofynion Llywodraeth Cymru ac yn gallu dangos tystiolaeth gadarn o lywodraethu, trefniadau ariannol a rheoli perfformiad.	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	I'w benderfynu'n dilyn ymateb Llywodraeth Cymru i'r Papur Gwyn.
Brexit	Darparu cynllunio a gwydnwch boddhaol drwy gydol y broses Brexit	Bydd y gwasanaeth yn parhau i gyflawni'r holl swyddogaethau yn ystod y broses Brexit a'r tu hwnt	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Technegol	Mawrth 2021
Apeliadau pensiynau	Gweithredu penderfyniadau'r apeliadau pensiynau cenedlaethol yn unol â'r canllawiau cenedlaethol pan y'u cyhoeddir.	Penderfynu ar apeliadau	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Pobl	Yn unol â'r canllawiau cenedlaethol.

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021				
Pwnc	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog arweiniol	Dyddiad cwblhau
Gwerthuso swyddi	Bydd y 227 o swyddi corfforaethol (Llyfr Gwyrdd) yn y gwasanaeth yn cael eu hadolygu i sicrhau bod ein pobl yn derbyn cyflog teg yn unol â'u rolau a'u cyfrifoldebau cyfredol.	Nodi cyflog priodol ar gyfer rolau unigol.	Cyfarwyddwr y Gwasanaeth au Pobl	Medi 2021
Cynllun Bioamrywiaeth a Lleihau Carbon	Ceisio cynnal a gwella bioamrywiaeth wrth arfer swyddogaethau'r gwasanaeth mewn modd priodol, a hyrwyddo gwydnwch ecosystemau wrth wneud hyn.	Datblygu a gweithredu'r cynllun tair blynedd cyntaf i leihau effaith y gwasanaeth ar yr amgylchedd a chefnogi amcanion amgylcheddol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.	Dirprwy Brif Swyddog Tân	Mawrth 2023

Cynllun Gweithredu Llywodraethu 2020/2021				
Pwnc	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog arweiniol	Dyddiad cwblhau
Ymateb i COVID-19 ac adfer ar ei ôl	<p>Adolygu ymateb y gwasanaeth i'r pandemig COVID-19 ac adfer ar ei ôl.</p> <p>Datblygu gweithle sy'n ddiogel o ran COVID-19</p> <p>Cyflawni gwerth am arian a llywodraethu effeithiol mewn amgylchedd COVID-19</p> <p>Nodi ffyrdd newydd ac arloesol o gyflenwi gwasanaethau ac ymgysylltu â'r cyhoedd ar ôl COVID-19.</p>	<p>Cynlluniau parhad busnes gwell i ymateb i achosion yn y dyfodol ac adfer ar eu hôl</p> <p>Gwasanaeth cadarn sy'n gallu cyflenwi gwasanaethau â llai o aflonyddwch.</p> <p>Mae'r gwasanaeth yn cynnal safonau uchel o ymddygiad o ran gweinyddiaeth ariannol a llywodraethu corfforaethol.</p> <p>Ffyrdd newydd o weithio i gyflenwi gwasanaethau 'n ddiogel ac ymgysylltu â'n cymunedau'n bersonol, o bell ac yn rhithwir.</p>	Prif Swyddog Tân	Mawrth 2021

8. Rydym yn cynnig ein bod yn cymryd camau i fynd i'r ateb â'r holl faterion uchod er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu ymhellach yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, fel yr amlinellir yn y cynllun uchod. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a gafodd ei nodi yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd a byddwn yn monitro'u gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf. Fodd bynnag, oherwydd dylanwadau allanol sydd y tu hwnt i'n rheolaeth, efallai na fydd yn bosibl cyflawni popeth a nodwyd.

Gellir gweld y dogfennau mewnol sy'n cael eu crybwyll yn y datganiad hwn ar ein gwefan yn <https://www.decymru-tan.gov.uk/>

Llofnodwyd: 	Llofnodwyd:
Cadeirydd yr Awdurdod Tân ac Achub	Prif Swyddog Tân
Dyddiad: 28/09/2020	Dyddiad: 28/09/2020 .....

ADRODDIAD YR ARCHWILYDD

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Awdurdod Tân ac Achub De Cymru

Adroddiad ar archwiliad y datganiadau ariannol

Barn

Yr wyf wedi archwilio datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn cynnwys y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y fantolen, y Datganiad Llif Arian, Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân a'r nodiadau perthnasol, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yn gyfraith gymwys ac mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-2020 yn seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi argraff wir a theg o sefyllfa ariannol Awdurdod Tân ac Achub De Cymru fel yr oedd ar 31 Mawrth 2020 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi cael eu paratoi'n gywir yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-2020.

Sail ar gyfer y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio o fewn adran datganiadau ariannol fy adroddiad. Rwy'n annibynnol o'r Awdurdod Tân ac Achub yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i fy archwiliad o ddatganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn addas i ddarparu sail ar gyfer fy marn.

Pwysleisio mater – prisio tir ac adeiladau

Tynnaf sylw at Nodyn 2 i'r datganiadau ariannol, sy'n disgrifio cymal ansicrwydd prisio perthnasol yn yr adroddiad prisio mewn perthynas ag eitemau eiddo penodol sy'n codi o'r amgylchiadau a achoswyd gan y pandemig COVID-19. Nid yw fy marn wedi newid o ran y mater hwn.

Pwysleisio mater – prisio cronfa buddsoddi mewn eiddo Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf

Tynnaf sylw at Nodyn 35 i'r datganiadau ariannol, sy'n disgrifio ansicrwydd prisio perthnasol sy'n ymwneud â chronfeydd buddsoddi mewn eiddo a reolir ar ran Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf. Nid yw fy marn wedi newid o ran y mater hwn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd o ran y materion canlynol, y mae'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU yn gofyn i mi adrodd i chi mewn perthynas â hwy lle:

- nad yw'r defnydd o'r sail cyfrifyddu ar gyfer busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nad yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd yn y datganiadau ariannol a allai beri amheuaeth sylweddol ynglŷn â gallu'r Awdurdod Tân ac Achub i barhau i fabwysiadu'r sail cyfrifyddu ar gyfer busnes gweithredol am gyfnod sydd yn parhau am o leiaf 12 mis o'r dyddiad pan awdurdodir y datganiadau ariannol ar gyfer eu cyhoeddi.

Gwybodaeth arall

Mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am y wybodaeth arall sydd yn yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys gwybodaeth a gynhwysir yn y Datganiad o Gyfrifon ar wahân i'r datganiadau ariannol a fy adroddiad archwilydd ar hynny. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arni.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig ac i nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel petai'n sylweddol anghywir yn seiliedig ar y wybodaeth a gafaelwyd gennyf wrth gynnal yr archwiliad, neu fel petai'n sylweddol anghyson â'r wybodaeth honno. Os byddaf yn dod yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau ymddangosol sy'n berthnasol, rwy'n ystyried y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, ar sail y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- Mae'r wybodaeth a gynhwysir o fewn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â Chod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-2020;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol wedi'u paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â chanllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt yn ôl eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth ynglŷn â'r Awdurdod Tân ac Achub a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w gyflwyno am y materion canlynol yr wyf yn adrodd i chi os, yn fy marn i:

- nid oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi'u cadw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cyd-fynd â'r cofnodion a datganiadau cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Rwy'n tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol ar gyfer y datganiadau ariannol

Fel yr eglurwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodwyd ar dudalen 10, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi barn wir a theg, ac ar gyfer y fath reolaeth fewnol ag y mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn credu ei bod yn angenrheidiol er mwyn galluogi'r gwaith o baratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiadau o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r Awdurdod Tân ac Achub i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel sy'n berthnasol faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio'r sail cyfrifyddu ar gyfer busnes gweithredol, oni bai yr ystyrir yn amhriodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw sicrhau sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn gyffredinol yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, ac i gyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn sicrwydd lefel uchel, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o ganlyniad i dwyll neu wallau ac fe'u hystyrir yn berthnasol pe gellid disgwyl yn rhesymol, yn unigol neu yn eu cyfanrwydd, iddynt gael dylanwad ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a gymerir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Cewch hyd i ddisgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn ffurfio rhan o'm hadroddiad archwilydd.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
29 Medi 2020

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

DATGANIAD GWARIANT AC INCWM CYNHWYSFAWR

2018/19				2019/20		
Gwariant gros £000	Incwm gros £000	Gwariant net £000		Gwariant gros £000	Incwm gros £000	Gwariant net £000
111,814	-3,938	107,876	Costau diffodd tân	83,693	-7,260	76,433
111,814	-3,938	107,876	Cost gwasanaethau	83,693	-7,260	76,433
0	-114	-114	Incwm a gwariant gweithredol eraill (nodyn 7)	0	-31	-31
25,109	-73	25,036	Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi (nodyn 8)	25,376	-79	25,297
0	-72,566	-72,566	Trethiant ac incwm grant amhenodol (nodyn 9)	0	-73,259	-73,259
		60,232	Diffyg wrth ddarparu gwasanaethau			28,440
			Gwarged neu ddiffyg ar ailbriso eiddo, peiriannau a chyfarpar	2,295	-4,935	-2,640
		-8,840	Ailfesuriad o'r budd (ased) / rhwymedigaeth net ddiffiniedig (nodiadau 22 a 35)			-85,770
		-8,840	(Incwm) a gwariant cynhwysfawr eraill (Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd)			-88,410
		51,392	Cyfanswm (incwm) a gwariant cynhwysfawr eraill			-59,970

DATGANIAD SYMUDIADAU MEWN CRONFEYDD

	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Cronfa Gyffredinol a glustnodwyd £000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000	Cyfanswm y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio £000	Cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio £000	Cyfanswm cronfeydd wrth gefn yr Awdurdod £000
Balans ar 31 Mawrth 2019 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-12,448	-901	-16,349	934,766	918,417
Cyfanswm gwariant ac incwm cynhwysfawr	28,440	0	0	28,440	-88,410	-59,970
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu o dan reoliadau (nodyn 3)	-28,393	3,056	827	-24,510	24,510	0
(Cynnydd)/gostyngiad net cyn trosglwyddiadau i gronfeydd a glustnodwyd	47	3,056	827	3,930	-63,900	-59,970
Trosglwyddiadau i / (oddi wrth) gronfeydd a glustnodwyd	-47	47	0	0	0	0
(Cynnydd)/gostyngiad yn 2019/20	0	3,103	827	3,930	-63,900	-59,970
Balans ar 31 Mawrth 2020 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-9,345	-74	-12,419	870,866	858,447

	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd Cronfa Gyffredinol a glustnodwyd £000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000	Cyfanswm cronfeydd y gellir eu defnyddio £000	Cronfeydd na ellir eu defnyddio £000	Cyfanswm cronfeydd yr Awdurdod £000
Balans ar 31 Mawrth 2018 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-14,975	-787	-18,762	885,787	867,025
Cyfanswm gwariant ac incwm cynhwysfawr	60,232	0	0	60,232	-8,840	51,392
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu o dan reoliadau (nodyn 3)	-61,040	3,335	-114	-57,819	57,819	0
(Cynnydd)/gostyngiad net cyn trosglwyddiadau i gronfeydd a glustnodwyd	-808	3,335	-114	2,413	48,979	51,392
Trosglwyddiadau i / (oddi wrth) gronfeydd a glustnodwyd	808	-808	0	0	0	0
(Cynnydd)/gostyngiad yn 2018/19	0	2,527	-114	2,413	48,979	51,392
Balans ar 31 Mawrth 2019 a ddygwyd ymlaen	-3,000	-12,448	-901	-16,349	934,766	918,417

MANTOLEN

31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020	
£000		£000	Nodiadau
79,614	Eiddo, peiriannau a chyfarpar	82,924	10
176	Asedau anniriaethol	134	
500	Dyledwyr hirdymor	400	14
80,290	Asedau hirdymor	83,458	
727	Stocrestrau	711	
6,186	Dyledwyr byrdymor	3,242	14
6,354	Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod	1,900	15
13,267	Asedau cyfredol	5,853	
-9	Rhwymedigaethau byrdymor	-229	34
-4,855	Benthyca byrdymor	-2,571	11
-4,030	Credydwyr byrdymor	-4,647	16
-38	Darpariaethau	-165	17
-8,932	Rhwymedigaethau cyfredol	-7,612	
-26,478	Benthyca hirdymor	-24,061	11
-4,690	Rhwymedigaethau hirdymor eraill – Mentrau Cyllid Preifat	-4,461	34
-971,874	Rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â chynlluniau pensiwn â buddion wedi'u diffinio	-911,624	35
-1,003,042	Rhwymedigaethau hirdymor	-940,146	
-918,417	Asedau net	-858,447	
-16,349	Cronfeydd y gellir eu defnyddio	-12,419	18
934,766	Cronfeydd na ellir eu defnyddio	870,866	19
918,417	Cyfanswm y cronfeydd	858,447	

DATGANIAD LLIF ARIAN

2018/19		2019/20
£000		£000
60,232	Diffyg net ar ddarparu gwasanaethau (Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a nodyn 24)	28,440
-61,915	Addasiadau i warged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau heb fod yn arian parod (nodyn 24)	-35,285
-1,534	Addasiadau ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi ac ariannu (nodyn 24)	-1,304
-3,217	(Mewnllif)/all-lif arian parod net o weithgareddau gweithredol	-8,149
-455	Gweithgareddau buddsoddi (nodyn 25)	6,460
4,622	Gweithgareddau ariannu (nodyn 25)	6,143
950	(Cynnydd) neu ostyngiad net mewn arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod	4,454
7,304	Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod ar gychwyn y cyfnod adrodd	6,354
6,354	Arian parod a symiau sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd (nodyn 15)	1,900

Noder

Darperir dadansoddiad manwl o'r uchod yn nodyn 24 a 25

POLISIÂU CYFRIFYDDU

CYFFREDINOL

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod ar gyfer y flwyddyn ariannol 2019/20 ynghyd â'i sefyllfa ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020. Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn yn bennaf yn cynnwys Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019/20 ('y Cod'), a ategwyd gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol a chyfarwyddyd statudol a gyhoeddwyd o dan Adran 12 o Ddeddf 2003.

Yn bennaf, yr arfer cyfrifyddu a fabwysiedir yn y Datganiad o Gyfrifon yw cost hanesyddol, a addaswyd gan ailbrisiad o rai categorïau o asedau nad ydynt yn gyfredol ac offerynnau ariannol.

INCWM A GWARIANT CRONIADAU

Yn y cyfrifon refeniw, cyfrifir am incwm a gwariant, net TAW adferadwy, yn y flwyddyn maent yn deillio ohoni, nid wrth wneud neu dderbyn taliadau arian parod yn unig. Yn benodol:

- Cyfrifir am ffioedd, taliadau a rhenti sy'n ddyledus fel incwm ar y dyddiad y mae'r Awdurdod yn darparu'r nwyddau neu wasanaethau perthnasol.
- Caiff cyflenwadau eu cofnodi fel gwariant pan fyddant yn cael eu defnyddio. Lle mae bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir y cyflenwadau a'r dyddiad maent yn cael eu defnyddio, cânt eu nodi fel stocrestrau ar y fantolen.
- Cyfrifir llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llifoedd arian a benodwyd neu a bennwyd gan y contract.
- Lle mae incwm a gwariant wedi cael eu cydnabod ond ni dderbyniwyd na thalwyd yr arian, cofnodir dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol yn y fantolen. Os oes amheuaeth y telir y dyledion, nodir balans y dyledwyr a chodir tâl ar refeniw am yr incwm na fydd o bosibl yn cael ei gasglu.

ARIAN PAROD A SYMIAU SY'N CYFATEB I ARIAN PAROD

Cynrychiolir arian drwy arian mewn llaw ac adneuo'n gyda sefydliadau ariannol sy'n ad-daladwy yn ddi-gosb ar rybudd heb fod yn fwy na 24 awr. Mae symiau sy'n cyfateb i arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol y mae modd eu troi'n symiau arian mewn llai na thri mis gyda risg ddibwys o newid mewn gwerth.

COSTAU I REFENIW AM ASED AU ANGHYFREDOL

Debydir gwasanaethau â'r symiau canlynol i gofnodi'r gost o ddal asedau anghyfredol yn ystod y flwyddyn:

- Dibrisiant y gellir ei briodoli i'r asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth
- Colledion ailbrisiad ac amhariad ar asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth lle nad oes enillion cronus o fewn y Gronfa Ailbrisiad y gellir dileu'r colledion yn eu herbyn
- Amorteiddio asedau anniriaethol y gellir eu priodoli i'r gwasanaeth

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi cyfraniadau i ariannu colledion dibrisiant, ailbrisiad ac amhariad neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo wneud cyfraniad blynyddol o'r refeniw tuag at ostyngiad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol. Felly, disodlir colledion dibrisiant, ailbrisiad ac amhariad ac amorteiddio â chyfraniadau a wnaed o falensau'r Gronfa Gyffredinol, h.y. isafswm y ddarpariaeth refeniw a'r cyfrif gwariant cyfalaf i refeniw, drwy gyfrwng trosglwyddiad addasu i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd.

BUDDIANNAU GWEITHWYR

BUDDIANNAU SY'N DALADWY YN YSTOD CYFLOGAETH

Cydnabyddir cyflogau a thaliadau sy'n gysylltiedig â chyflogaeth yn y cyfnod lle derbynir y gwasanaeth gan weithwyr. Cydnabyddir cost hawliadau gwyliau blynyddol a enillwyd ond na chymerwyd gan weithwyr ar ddiwedd y cyfnod ('absenoldebau cronol') yn y datganiadau ariannol i'r graddau y caniateir i weithwyr gario gwyliau ymlaen i'r cyfnod canlynol.

BUDDIANNAU TERFYNU

Symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn dyddiad arferol ymddeol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad/ymddeoliad gwirfoddol yw buddiannau terfynu. Caiff y costau hyn eu codi ar sail cronïadau lle y gellir dangos bod yr Awdurdod yn ymrwymedig i derfynu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu'n gwneud cynnig i annog diswyddo gwirfoddol.

Lle mae buddiannau terfynu yn cynnwys gwelliannau i bensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn y priodolir y swm sy'n daladwy i'r gronfa bensiwn neu bensiwnwr o fewn y flwyddyn gan yr Awdurdod i falans y Gronfa Gyffredinol, nid y swm a gyfrifwyd yn ôl y safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd, mae angen dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac oddi wrthi er mwyn dileu credydau a debydau tybiannol i fuddiannau terfynu pensiynau uwch a'u cyfnewid â debydau am yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a phensiwnwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

BUDDIANNAU ÔL-GYFLOGAETH

PENSIYNAU

Mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn cynlluniau pensiwn penodol ar gyfer diffoddwyr tân ac aelodau staff corfforaethol. Mae'r cynlluniau fel a ganlyn:

1. Cynlluniau Pensiwn y Diffoddwyr Tân

Cynlluniau buddion diffiniedig heb eu hariannu yw cynlluniau pensiwn y diffoddwyr tân, sy'n golygu nad oes unrhyw asedau buddsoddi wedi'u crynhoi i dalu rhwymedigaethau'r pensiynau a bod yn rhaid cynhyrchu arian i fodloni'r gwir daliadau pensiwn wrth iddynt ddod yn daladwy. Mae cyfraniadau'r gweithiwr a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy a osodwyd yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru ac mae hyn yn destun ailwerthusiad bob tair blynedd gan Adran Actwaraidd y Llywodraeth.

Caiff y gronfa bensiwn ei thrin fel datganiad incwm a gwariant ar wahân o fewn y Datganiad o Gyfrifon ac fe'i diogelir i sicrhau eglurdeb cyfrifeg – gweler nodiadau 22 a 35 a 'Chyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân' am fwy o fanylion. Drwy'r Gronfa Bensiwn y mae'r Awdurdod yn cyflawni ei gyfrifoldeb dros dalu pensiynau swyddogion sydd wedi ymddeol, eu goroeswyr, ac eraill sy'n gymwys ar gyfer buddiannau o dan y cynllun.

Datgelir amcangyfrif o rwymedigaethau hirdymor yr Awdurdod i dalu am y costau hyn mewn nodyn i'r cyfrifon fel sy'n ofynnol gan Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19.

2. Staff Corfforaethol ac Ystafell Reoli

Mae hwn yn gynllun sydd wedi'i ariannu gyda phensiynau a dalwyd gan gronfeydd buddsoddi sylfaenol a reolir gan Gronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ('y gronfa'), sy'n rhan o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae actwariaid yn pennu cyfradd cyfraniadau'r cyflogwr. Telir costau pellach, sy'n codi o ran rhai pensiynau a delir i weithwyr sydd wedi ymddeol, ar sail heb ei hariannu. Gweler nodyn 35 am fwy o wybodaeth.

DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Mae digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd yn ddigwyddiadau, boed yn ffafriol neu'n anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad yr awdurdodir y datganiadau ariannol er mwyn eu cyhoeddi. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- a) y rheini sy'n darparu tystiolaeth o amodau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd (digwyddiadau addasu), a'r
- b) rheini sy'n nodweddiadol o'r amodau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd (nad ydynt yn addasu).

YMADAWIAD Y DU O'R UNDEB EWROPEAIDD

Cychwynnodd Llywodraeth y Deyrnas Unedig Erthygl 50 o Gytuniad Lisbon ar 29 Mawrth 2017 er mwyn dechrau'r broses o adael yr Undeb Ewropeaidd. Dechreuodd y trafodaethau dros adael ym mis Mehefin 2017 ac maent yn parhau o hyd.

Nid oes newidiadau uniongyrchol i ofynion adrodd a bydd yr Awdurdod yn parhau i fonitro effeithiau tymor byr a thymor hwy ansefydlogrwydd yn y farchnad, yn ogystal â'i ffrydiau cyllido a'r effaith ar werth teg asedau a rhwymedigaethau ariannol. Bydd y risgiau sy'n gysylltiedig â'r rhain hefyd yn cael eu hystyried ar lefel strategol.

ADDASIADAU CYFNODAU BLAENOROL, NEWIDIADAU MEWN POLISIÄU CYFRIFYDDU, AC AMCANGYFRIFON A GWALLAU

Gall addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid ym mholisiau cyfrifyddu neu i gywiro gwall perthnasol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu yn rhagolygol, h.y. yn y blynyddoedd cyfredol a'r blynyddoedd i ddod sy'n cael eu heffeithio gan y newid a lle nad ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Gwneir newidiadau mewn polisiau cyfrifyddu ond pan ofynnir amdanynt gan arferion cyfrifyddu priodol neu pan fydd y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod neu ei berfformiad ariannol. Lle gwneir newid, caiff ei gymhwyso yn ôl-weithredol (oni bai y nodir fel arall) trwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol, fel petai'r polisi newydd wedi'i gymhwyso o'r cychwyn.

Cywirir gwallau perthnasol a ganfuwyd o fewn ffigyrau'r cyfnod blaenorol yn ôl-weithredol trwy ddiwygio balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod.

OFFERYNNAU ARIANNOL

Rhwymedigaethau ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y fantolen pan fydd yr Awdurdod yn dod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol ac maent yn cael eu mesur i

ddechrau yn ôl gwerth teg a'u cario ar eu cost a amorteiddiwyd. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario ymlaen y rhwymedigaeth, wedi'i luosi â chyfradd llog wirioneddol yr offeryn. Y gyfradd llog wirioneddol yw'r gyfradd sy'n didynnu'n union daliadau arian amcangyfrifedig yn y dyfodol yn ystod oes yr offeryn hyd at y swm a gydnabuwyd fel ei werth yn wreiddiol.

Mae hyn yn golygu, ar gyfer y rhan fwyaf o fenthyciadau'r awdurdod, mai'r swm ar y fantolen yw'r prifswm sy'n weddill sy'n ad-daladwy (yn ogystal â llog cronodig os yw'n briodol), a llog a briodolwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy am y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Asedau ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae yna dri phrif ddsbarth o asedau ariannol wedi'u mesur ar y canlynol:

- cost amorteiddio
- gwerth teg drwy enillion neu golledion
- gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Model busnes yr Awdurdod yw dal buddsoddiadau er mwyn casglu llif arian contractiol. Felly, caiff asedau ariannol eu dosbarthu fel cost wedi'i hamorteiddio.

Asedau ariannol wedi eu mesur ar gost wedi'i hamorteiddio

Caiff asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio eu cydnabod ar y fantolen pan fydd yr awdurdod yn dod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol a chânt eu mesur ar werth teg i ddechrau. Yna caiff eu mesur ar eu cost a amorteiddiwyd. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n dderbyniadwy yn seiliedig ar swm cario ymlaen yr ased wedi'i luosi â chyfradd llog wirioneddol yr offeryn. Ar gyfer yr asedau ariannol a ddelir gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir ar y fantolen yw'r prifswm sy'n weddill sy'n dderbyniadwy (a'r llog a gronwyd) a'r llog sydd wedi'i gredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn yn y cytundeb benthyciad.

Mae unrhyw enillion a cholledion sy'n codi o ganlyniad i ddileu cydnabyddiaeth ased yn cael eu credu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Model colli credyd disgwylidig

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu dull syml ar gyfer amhariadau ac yn mesur colli dyledwyr manwerthu a benthyciadau i drydydd partiön ar swm sydd gyfwerth â cholli oes gyfan disgwylidig gan ddefnyddio darpariaeth sy'n seiliedig yn bennaf ar oedran y ddyled. Mae'r dull hwn yn sicrhau cydnabyddiaeth gynnar o amhariad asedau ariannol.

GRANTIAU A CHYFRANIADAU'R LLYWODRAETH

Cydnabyddir grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti fel incwm ar y dyddiad pan fydd yr Awdurdod yn bodloni amodau'r hawl i dderbyn y grant/cyfraniad, bod sicrwydd rhesymol y derbynnir yr arian, a bod y gwariant y rhoddir y grant ar ei gyfer naill ai wedi'i gyflawni neu fod disgwyliad rhesymol y bydd yn cael ei gyflawni. Cyfatebir grantiau refeniw yng nghyfrifon refeniw'r gwasanaeth â'r gwariant gwasanaeth y maent yn gysylltiedig ag ef. Caiff grantiau i dalu am wariant cyffredinol eu credydu i waelod y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar ôl gwariant gweithredu net.

STOCRESTRAU A CHONTRACTAU HIRDY MOR

Cynhwysir stocrestrau yn y fantolen ar y gost neu werth gwireddadwy net, pa un bynnag sydd isaf. Mae cost stocrestrau yn cael ei phennu trwy ddefnyddio dull y gost gyfartalog.

PRYDLESI

Prydlesi cyllid

Lle'r ysgwyddir holl risgiau a gwobrwyon perchnogaeth ased ar brydles gan yr Awdurdod i bob pwrpas, cofnodir yr ased fel eiddo, peiriannau a chyfarpar a chofnodir rhwymedigaeth gyfatebol. Y gwerth y cydnabyddir y ddau yw'r isaf o werth teg yr ased neu werth presennol y taliadau prydles lleiaf, a ostyngir trwy ddefnyddio'r gyfradd llog sydd ymhlyg yn y brydles. Y gyfradd llog sydd ymhlyg yn y brydles yw'r hon sy'n creu cyfradd llog gyfnodol gyson ar y rhwymedigaethau sy'n weddill. Cydnabyddir yr ased a'r rhwymedigaethau ar gychwyn y brydles, ac maent yn peidio â chael eu cydnabod pan fydd y rhwymedigaeth yn cael ei rhyddhau neu ei diddymu neu pan fydd yn dod i ben. Rhennir y rhent blynyddol rhwng ad-daliad y rhwymedigaeth a chost gyllid. Cyfrifir y gost gyllid flynyddol trwy gymhwyso'r gyfradd llog ymhlyg i'r rhwymedigaeth sy'n weddill ac fe'i nodir o dan gostau 'Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi' yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Prydlesi gweithredol

Lle bo asedau ar gael i'w defnyddio fel rhan o drefniadau prydlesu, priodolir y rhenti sy'n daladwy i gost y gwasanaeth ar sail linol waeth beth yw'r trefniadau talu. Gan nad yw'r Awdurdod yn berchen ar yr asedau hyn, nid yw'r gost yn ymddangos yn y fantolen.

EIDDO, PEIRIANNAU A CHYFARPAR

Cydnabyddiaeth

Cyfalafir ar y gwariant ar gaffael, creu neu wella eiddo, peiriannau a chyfarpar ar sail gronnus, ar yr amod ei bod yn debygol y bydd buddion economaidd y dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Nodir gwariant sy'n cynnal potensial ased ond sydd heb ychwanegu ato i gyflawni buddiannau economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth (h.y. atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw) fel treuliau pan fydd yn digwydd.

Cyfalafir eiddo, peiriannau a chyfarpar lle:

- maent yn cael eu cadw at ddefnydd cyflenwi gwasanaethau;

- mae'n debygol y bydd buddiannau economaidd y dyfodol yn llifo i'r Awdurdod, neu bydd gwasanaeth o bosib yn cael ei ddarparu iddo;
- disgwylir eu defnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol;
- y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy;
- mae cost yr ased unigol gwerth £10,000 o leiaf;
- mae'r eitemau yn ffurfio grŵp o asedau sydd â chost unigol gwerth £250 o leiaf, cost gyfansymiol gwerth £10,000 o leiaf, lle mae'r asedau yn weithredol gyddibynnol, mae ganddynt ddyddiadau pryniant cydamserol bras, rhagdybir iddynt gael dyddiadau gwaredu cydamserol, ac maent o dan reolaeth sengl; ac
- mae'r eitemau'n ffurfio rhan o'r gost cyfarparu a sefydlu cychwynnol ar gyfer adeilad newydd neu adnewyddiad gorsaf neu swyddfeydd, heb ystyried eu cost unigol neu gyfunol. Lle mae ased mawr fel adeilad yn cynnwys nifer o gydrannau â bywydau ased sy'n sylweddol wahanol, e.e. peiriannau a chyfarpar, yna mae'r cydrannau hyn yn cael eu trin fel asedau ar wahân ac fe'u dibrisir dros gyfnod eu bywydau economaidd defnyddiol eu hunain.

Mesuriad (sail prisiad)

Mae'r holl asedau eiddo, peiriannau a chyfarpar yn cael eu mesur yn wreiddiol ar gost, gan gynrychioli'r costau sy'n uniongyrchol briodoladwy i gaffael neu adeiladu'r ased a'i gludo i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol iddo allu gweithredu yn y modd y bwriadwyd gan reolwyr.

Prisir eiddo ar ôl hyn ar gyfer y datganiadau ariannol ar sail 'gwerth teg' a, lle bo'r eiddo o natur arbenigol, h.y. yn weithredol ac nad oes marchnad weithredol, mae cost amnewid dibrisiedig wedi'i chymhwyso.

Prisir asedau tir ac adeiladau bob pum mlynedd gan brisiwr cymwys proffesiynol yn unol â Llawlyfr Arfarnu a Phrisio Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Cynhelir adolygiadau amhariad blynyddol yn ystod blynyddoedd eraill yn fewnol. Cynhelir yr adolygiadau blynyddol gan ddefnyddio'r wybodaeth fwyaf priodol sydd ar gael ar ddyddiad yr adolygiad. Cafodd yr ailbrisiad llawn diwethaf ei gynnal ar 31 Mawrth 2020.

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthyca sy'n codi wrth i asedau gael eu hadeiladu. Tybir mai cost asedau a gaffaelwyd heblaw am drwy bryniant yw eu gwerth teg, oni bai nad oes gan y caffaeliad sylwedd masnachol (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llifoedd arian parod yr Awdurdod). Yn yr achos olaf, lle caffaelir ased drwy gyfnewidiad, cost y caffaeliad yw swm cario ymlaen yr ased a roddwyd gan yr Awdurdod.

I ddechrau, mesurir pob ased a roddir ar ei werth teg. Credydur y gwahaniaeth rhwng gwerth teg ac unrhyw gydnabyddiaeth a dalwyd i linell Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai y gwnaed y rhodd yn amodol. Nes y bodlonir yr amodau, delir yr enillion o fewn y Cyfrif Asedau a Roddwyd. Lle credydur enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, maent yn cael eu hailsymud o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd. Caiff yr asedau eu cario yn y fantolen wedyn gan ddefnyddio'r sylfeini mesur canlynol:

- Asedau sydd wrthi'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- Asedau dros ben – gwerth teg
- Pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased fel y mae'n cael ei ddefnyddio ar hyn o bryd

Lle nad oes tystiolaeth ar sail y farchnad o'r gwerth cyfredol o ganlyniad i natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewid dibrisiedig fel amcanbris o'r gwerth cyfredol. Lle bydd gan asedau nad ydynt yn eiddo fywydau defnyddiol byr a/neu werthoedd isel, defnyddir sail cost hanesyddol wedi'i dibrisio fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol. Ailbrisir asedau a gynhwyswyd yn y fantolen ar werth cyfredol yn ddigon rheolaidd i sicrhau nad yw eu swm cario ymlaen yn sylweddol wahanol i'w gwerth cyfredol ar ddiwedd y flwyddyn, ond fel lleiafswm bob pum mlynedd.

Mae'r Gronfa Ailbriso yn cynnwys enillion ailbriso a gydnabuwyd ers 31 Mawrth 2010 yn unig, sef ei dyddiad gweithredu ffurfiol. Mae enillion sy'n codi cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cydgrynhau i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Gwariant dilynol

Lle bydd gwariant dilynol yn gwella ased y tu hwnt i'w fanyleb wreiddiol, ychwanegir y gost briodoladwy uniongyrchol at werth cario ymlaen yr ased. Lle bydd gwariant dilynol yn adfer yr ased i'r fanyleb a dybiwyd gan ei fywyd defnyddiol economaidd yn unig, priodolir y gwariant i gostau gweithredu.

Ailbrisiad ac amhariad

Cydnabyddir cynnydd mewn gwerthoedd asedau sy'n deillio o ailbrisiadau yn y Gronfa Ailbriso, ac eithrio lle maent yn gwrthdroi amhariad mewn costau gweithredu a gydnabuwyd yn flaenorol, ac i'r graddau y maent yn gwneud hyn, ac yn yr achos hwn maent yn cael eu cydnabod o fewn incwm gweithredu.

Priodolir gostyngiadau mewn gwerthoedd ac amhariad asedau i'r Gronfa Ailbriso i'r graddau y bydd balans ar gael i'r ased dan sylw, ac wedi hynny fe'u priodolir i gostau gweithredu.

Adroddir ar enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Gronfa Ailbriso yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac o dan 'incwm a gwariant cynhwysfawr arall'.

Dibrisiant

Gwneir darpariaeth ar gyfer dibrisiant ar bob eitem o eiddo a chyfarpar a phob peiriant drwy ddyrannu eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol mewn modd systematig. Asedau heb oes ddefnyddiol bendant y gellir ei phennu yw'r eithriad (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sydd ar waith). Cyfrifir dibrisiant fel a ganlyn:

- Adeiladau – dyraniad llinell syth dros yr oes sy'n weddill gan yr eiddo, yn unol â'r hyn a amcangyfrifir gan y prisiwr.
- Cerbydau, peiriannau a chyfarpar – dyraniad llinell syth dros yr oes ddefnyddiol sy'n weddill (os prynwyd nhw cyn 31 Rhagfyr ym mlwyddyn y cyfrifon).
- Tir – ni chaiff dibrisiant ei gyfrifo ar dir.
- Caiff meddalwedd ei dibrisio ar sail llinell syth dros gyfnodau o hyd at bum mlynedd.

- Nid ystyrir unrhyw werth gweddilliol.

Caiff enillion ailbrisiu hefyd eu dibrisio, gyda swm sy'n gyfartal â'r gwahaniaeth rhwng gwerthoedd dibrisiant cyfredol a godwyd ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei throsglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisiu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomisiynu, caiff swm cario ymlaen yr ased yn y fantolen (boed yr ased yn eiddo, peiriant a chyfarpar neu'n ased a gedwir i'w werthu) ei ddileu a'i symud i'r llinell Incwm a Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu golledion pan gaiff ei waredu. Credydir derbyniadau gwarediadau (os yw'r rhain ar gael) hefyd i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu golledion gwaredu (h.y. gwerth net yn erbyn gwerth cario ymlaen yr ased ar adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion ailbrisiu a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisiu eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwaredu asedau eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf a'u rhoi yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i'w defnyddio ar gyfer buddsoddiadau cyfalaf newydd yn unig neu eu rhoi o'r neilltu i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthyg. Dyrennir derbyniadau o falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd. Ni chyfrifir gwerth y derbyniadau a ddilëwyd yn erbyn cyfraniadau, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau anghyfredol o dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Dyrennir symiau o falans y Gronfa Gyffredinol i'r Gronfa Addasiadau Cyfalaf yn y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd.

Menter Cyllid Preifat

Mae'r Awdurdod wedi llunio cytundeb contractiol hirdymor o dan y Fenter Cyllid Preifat i ddarparu'r ganolfan hyfforddi ym Mhorth Caerdydd. O dan y cynllun, mae Llywodraeth Cymru yn darparu ychydig o gymorth refeniw i'r prosiect ar ffurf grant blynyddol (credydau Menter Cyllid Preifat), a'r Awdurdod yn ariannu'r hyn sy'n weddill trwy wneud cyfraniadau o gyllideb y refeniw blynyddol.

Er mwyn gwasgaru'r cyfraniadau'n gyfartal dros oes y contract, mae cronfa gydraddoli ar waith, lle caiff credydau a chyfraniadau dros ben eu buddsoddi a'u defnyddio i leihau'r cyfraniadau mewn blynyddoedd i ddod. Bydd y gronfa yn cael ei hadolygu bob blwyddyn a'r cyfraniadau'n cael eu haddasu gyda'r nod o gael balans o sero ar y gronfa erbyn diwedd y contract.

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fydd rhywbeth wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth ar yr Awdurdod a fydd siŵr o fod yn gofyn iddo setlo drwy drosglwyddo buddion economaidd, ond lle y mae amseru'r trosglwyddiad yn ansicr.

Priodolir y darpariaethau i'r cyfrif refeniw priodol pan ddaw'r Awdurdod yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, ar sail yr amcangyfrif gorau o'r setliad tebygol. Pan gaiff taliadau

eu gwneud yn y pen draw, cânt eu priodoli i'r ddarpariaeth a osodwyd yn y fantolen. Adolygir setliadau amcangyfrifol ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol – pan ddaw hi'n fwy tebygol na pheidio na fydd angen trosglwyddo buddion economaidd, caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i chredydu'n ôl i'r cyfrif referniw perthnasol.

Rhwymedigaethau digwyddiadol

Mae Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 37 yn diffinio rhwymedigaethau digwyddiadol fel un o'r canlynol:

- rhwymedigaeth bosibl sy'n codi o ddigwyddiadau blaenorol, a lle bydd ei bodolaeth dim ond yn cael ei chadarnhau pan fydd un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn digwydd yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod,
- neu rhwymedigaeth bresennol sy'n codi o ddigwyddiadau blaenorol ond na chaiff ei chydabod oherwydd
  - a) nid yw'n debygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, neu
  - b) ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth gyda digon o ddibynadwyedd.

Pan fydd rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn bodoli, ni fydd yn cael ei nodi fel eitem o wariant yn y cyfrifon. Yn hytrach, bydd yn cael ei datgelu mewn nodyn ar y fantolen, a fydd yn disgrifio natur y rhwymedigaeth ddigwyddiadol a, lle y bo'n ymarferol, amcangyfrif o'i heffaith ariannol a syniad o'r ansicrwydd sy'n berthnasol â swm unrhyw all-lif.

Cronfeydd wrth gefn

Mae'r Awdurdod yn cadw cronfeydd wrth gefn er mwyn talu am wariant yn y dyfodol. Datgelir y rhain yn y fantolen a chaiff eu dibenion eu hegluro yn y nodiadau ar y fantolen.

Treth ar werth (TAW)

Mae'r Awdurdod yn cael ei ad-dalu am TAW a godir, felly mae'r cyfrifon referniw wedi'u paratoi heb gynnwys y dreth hon.

SAFONAU CYFRIFYDDU SYDD WEDI'U CYFLWYNO OND NAD YDYNT WEDI'U MABWYSIADU ETO

- Diwygiadau i Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 28: Buddsoddiadau mewn Cyfranogiaid a Mentrau ar y Cyd: Buddiannau Hirdymor mewn Cyfranogiaid a Mentrau ar y Cyd
- Gwelliannau Blyneddol i Gylch 2015–2017 o'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS)
- Diwygiadau i Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19: Buddion Gweithwyr: Diwygiad Cynllun, Cwtogiad neu Setliad.

NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL

Nodyn 1 – DYFARNIADAU BEIRNIADOL WRTH GYMHWYSO POLISIÄU CYFRIFYDDU

Wrth gymhwyso'r polisïau cyfrifyddu, mae'r Awdurdod wedi gorfod gwneud beirniadaethau penodol ynghylch trafodion cymhleth neu'r rhai hynny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynghylch digwyddiadau i ddod. Mae'r dyfarniadau beirniadol yn y datganiad o'r cyfrifon yn cynnwys y canlynol:

- Mae ansicrwydd mawr ynghylch y lefelau ariannu ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod wedi pennu nad oes digon o ansicrwydd eto i ddangos y gallai asedau'r Awdurdod gael eu hamharu o ganlyniad i'r angen i leihau lefel y gwasanaeth a ddarperir.

Nodyn 2 – RHAGDYBIAETHAU SYDD WEDI'U GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU AMCANGYFRIFO MAWR ERAILL

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn cynnwys ffigurau bras sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan yr Awdurdod am y dyfodol neu ffigurau sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad blaenorol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, am na ellir pennu balansau â sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol iawn i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau ym mantolen yr Awdurdod fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020, lle mae risg sylweddol o addasiadau mawr yn y flwyddyn ariannol i ddod, fel a ganlyn:

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os bydd y canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r rhagdybiaethau
Eiddo, peiriannau a chyfarpar (nodyn 10)	Mae asedau sy'n dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol yn dibynnu ar ragdybiaethau ynghylch lefel y gwaith trwsio a chynnal a chadw y bydd angen ei wneud o ran asedau unigol. Oherwydd yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, ni ellir bod yn sicr y bydd yr Awdurdod yn gallu cynnal ei wariant cyfredol ar waith trwsio a gwaith cynnal a chadw, felly ceir amheuaeth ynghylch yr oes ddefnyddiol a bennir i asedau. O ganlyniad i'r pandemig COVID-19, adroddodd priswyr yr	Os yw oes ddefnyddiol asedau'n lleihau, mae'r dibrisiad yn cynyddu ac mae swm cario ymlaen yr asedau'n gostwng.

	Awdurdod, sef Cooke & Arkwright, ansicrwydd mawr yn yr adroddiad prasio ar 31 Mawrth 2020 yn unol â'r hyn a geir yn llawlyfr Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS), 'RICS Valuation – Global Standards'. Gwerth yr asedau dan sylw oedd £68.779 miliwn.	
Rhwymedigaethau pensiwn (nodyn 35)	Mae rhagdybiaethau wedi'u gwneud yn y cyfrifon o ran gwerth costau ac incwm pensiynau yn y dyfodol, h.y. rhwymedigaethau ac asedau. Diben hyn yw rhoi dealltwriaeth o'r rhwymedigaethau posibl a wynebwr gan yr Awdurdod.	Bydd newidiadau i ragdybiaethau pensiwn yn cael effaith ar werth asedau a rhwymedigaethau a bydd hyn yn cael effaith ar y prif ddatganiadau ariannol, h.y. y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y fantolen, a'r llif arian.

Nodyn 3 – ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU O DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn rhoi manylion am yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a'r gwariant cynhwysfawr, a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag arfer cyfrifyddu priodol, ac i'r adnoddau a bennir gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod er mwyn talu am wariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

Addasiadau rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan y rheoliadau

2018/19				2019/20				
Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd wrth gefn sydd wedi'u clustnodi yn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000	Symudiadau mewn cronfeydd na ellir eu defnyddio £000	Balans y Gronfa Gyffredinol £000	Cronfeydd wrth gefn sydd wedi'u clustnodi yn y Gronfa Gyffredinol	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £000	Symudiadau mewn cronfeydd na ellir eu defnyddio £000	
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf:				
				Eitemau sydd wedi'u gwrthdroi a'u tynnu neu eu credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
-5,659	0	0	5,659	Ffioedd ar gyfer dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	-6,009	0	0	6,009
				Colledion ailbriso ar eiddo, peiriannau a chyfarpar				
92	0	0	-92	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd	143	0	0	-143
				Addasiad gwerth teg ar asedau sydd ar gael i'w gwerthu				
				Addasiad i rwymedigaeth ohiriedig ar brydlesi ariannol				
10	-10	0	0	Trafodion Menter Cyllid Preifat i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd	-62	62	0	0
				Symiau asedau anghyfredol a ddilëwyd wrth eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
115	0	-114	-1		31	0	-31	0
-5,442	-10	-114	5,566		-5,897	62	-31	5,866
				Eitemau sydd wedi'u nodi ond nad ydynt wedi'u tynnu na'u gosod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:				
				Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf				
2,802	0	0	-2,802	Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	2,909	0	0	-2,909
389	3,345	0	-3,734		454	2,994	0	-3,448
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf:				
				Elw ar werthiannau arian parod a drosglwyddwyd a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu				
				Cyfraniad o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd				
3,191	3,345	0	-6,536		0	0	858	-858
					3,363	2,994	858	-7,215
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig:				
				Elw ar werthiannau gohiriedig a drosglwyddwyd a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau:				
				Eitemau sy'n ymwneud â buddion ymddeol a wrth-drowyd ac sydd wedi'u tynnu neu eu credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
-66,468	0	0	66,468	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	-36,762	0	0	36,762
7,663	0	0	-7,663		11,242	0	0	-11,242
-58,805	0	0	58,805		-25,520	0	0	25,520
				Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig:				

				Y swm sy'n wahanol rhwng yr hyn a delir mewn cydnabyddiaeth ariannol i swyddogion, ac a briodolir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnu, a'r gydnabyddiaeth ariannol sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol (nodyn 23)				
16	0	0	-16		-339	0	0	339
-61,040	3,335	-114	57,819	Cyfanswm yr addasiadau:	-28,393	3,056	827	24,510

Nodyn 4 – DIGWYDDIADAU AR ÔL Y FANTOLEN

Ym mis Gorffennaf 2020, cyhoeddodd llywodraeth y DU gynigion ar gyfer ymgynghori yn eu cylch am ddatrysiad i'r mater McCloud. Mae'r actiwari pensiynau, sef Adran Actiwari'r llywodraeth, wedi cyfrifo mai'r effaith ar y rhwymedigaeth ar ei ffurf ddrafft yw gostyngiad o £8 miliwn (1%) ac mae hyn bellach wedi'i adlewyrchu yn nodyn 35.

Awdurdodwyd y Datganiad o Gyfrifon gan y Trysorydd ar 28 Medi 2020. Ni fydd y datganiadau ariannol neu nodiadau'n adlewyrchu unrhyw ddigwyddiadau ar ôl y dyddiad hwn.

Nodyn 5 – DADANSODDIAD O WARIANT AC ARIANNU

2018/19			2019/20		
Gwariant net sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu £000	Gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	Gwariant net sy'n daladwy i'r Gronfa Gyffredinol £000	Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu £000	Gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
70,355	37,521	107,876			
			Gwasanaethau diffodd tân		
70,355	37,521	107,876		71,874	4,209
			Cost net gwasanaethau	71,874	4,209
-71,163	23,519	-47,644		4,209	76,083
			Incwm a gwariant arall	71,874	4,209
-808	61,040	60,232	(Gwarged) / Diffyg (Nodyn 5 a Nodyn 6)	-71,827	24,184
				47	28,393
			Balans agoriadol y Gronfa Gyffredinol	28,393	28,440
-3,000				-3,000	
			+/- (Gwarged) / Diffyg ar y Gronfa Gyffredinol	-3,000	
-808				47	
			Trosglwyddiadau i / (o) gronfeydd wrth gefn sydd wedi'u clustnodi	47	
808				-47	
			Balans terfynol y Gronfa Gyffredinol ar 31 Mawrth	-3,000	
-3,000				-3,000	

2019/20

Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod at symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at ddibenion cyfalaf £000	Newid net ar gyfer addasiadau i bensiynau £000	Gwahaniaethau eraill £000	Cyfanswm £000
Gwasanaethau diffodd tân	2,655	1,669	-115	4,209
Cost net gwasanaethau	2,655	1,669	-115	4,209
Incwm a gwariant arall o'r dadansoddiad o wariant ac ariannu	-31	23,850	365	24,184
Gwahaniaeth rhwng gwarged/diffyg y Gronfa Gyffredinol a gwarged/diffyg y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y gwasanaethau a ddarperir	2,624	25,519	250	28,393

2018/19

Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod at symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at ddibenion cyfalaf £000	Newid net ar gyfer addasiadau i bensiynau £000	Gwahaniaethau eraill £000	Cyfanswm £000
Gwasanaethau diffodd tân	2,548	35,395	-422	37,521
Cost net gwasanaethau	2,548	35,395	-422	37,521
Incwm a gwariant arall o'r dadansoddiad o wariant ac ariannu	-114	23,410	223	23,519

Gwahaniaeth rhwng
gwarged/diffyg y
Gronfa Gyffredinol a
gwarged/diffyg y
Datganiad Incwm a
Gwariant
Cynhwysfawr ar y
gwasanaethau a
ddarperir

2,434   58,805   -199   61,040

Nodyn 6 – GWARIANT AC INCWM A DDADANSODDWDYD YN ÔL EU MATH

Caiff incwm a gwariant yr Awdurdod eu dadansoddi fel a ganlyn:

	2018/19 £000	2019/20 £000
Gwariant		
Cyflogau, yswiriant gwladol a blwydd-daliadau	53,541	58,170
Pensiynau (anhwylder)	930	992
Costau teithio a chynhaliaeth	473	440
Cyfanswm costau gweithwyr	54,944	59,602
Treuliau sy'n ymwneud ag eiddo	4,957	4,973
Treuliau hyfforddi	1,471	1,400
Cyflenwadau a gwasanaethau	3,827	4,172
Treuliau sy'n ymwneud â chcludiant	1,262	1,405
Gwasanaethau dan gontract	895	802
Costau cyfalaf / prydlesi	4,620	4,630
Gwariant gros	71,976	76,984
Incwm	-1,621	-5,110
(Gwarged) / diffyg ar gyfer y flwyddyn	70,355	71,874

Cysoni incwm a gwariant â'r gwasanaethau a ddarperir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Symiau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr nad adroddwyd yn yr incwm a gwariant

Absenoldebau cronus	-16	339
Addasiadau Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19	58,805	25,520
Costau gweithredu Mentrau Cyllid Preifat	1,560	1,724
Addasiad ariannol mewn perthynas â Mentrau Cyllid Preifat / prydlesi	391	358
Dibrisiant (gan gynnwys amhariadau)	5,659	6,009
Grant cyfalaf	-92	-143
Asedau anghyfredol a waredwyd	-114	-31
Cyfraniadau gan awdurdodau cyfansoddol	-71,163	-71,827
Grant	-1,122	-1,082

Symiau sydd wedi'u cynnwys yn yr incwm a gwariant nad ydynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Gwariant cyfalaf o'r cyfrif refeniw	-389	-455
Isafswm y ddarpariaeth refeniw (heb gynnwys Mentrau Cyllid Preifat a phrydlesi)	-2,722	-2,899
Cyfraniad at Fentrau Cyllid Preifat	-920	-947
(Gwarged) / diffyg ar y gwasanaethau a ddarperir	60,232	28,440

Mae'r nodyn hwn yn seiliedig ar incwm a gwariant gwirioneddol a ariennir gan ein deg awdurdod lleol ac mae'n ffigur net ar ôl ystyried prosiectau a ffrydiau gwaith a ariennir gan grantiau ac incwm ychwanegol nad yw'n rhan o gyllideb. Darperir adroddiadau monitro cyllidebau refeniw i aelodau drwy gydol y flwyddyn, a chaiff incwm o grantiau ei adrodd i aelodau ar wahân. Roedd y gwariant ychwanegol a ariannwyd gan grantiau'n cyfateb i £2.4 miliwn yn 2019/20 (£2.3 miliwn yn 2018/19), yr oedd £1.1 miliwn ohono'n ymwneud â chostau gweithwyr (£1 miliwn yn 2018/19) ac roedd £1.3 miliwn yn ymwneud â chostau eraill (£1.3 miliwn yn 2018/19).

Nodyn 7 – GWARIANT AC INCWM GWEITHREDU ARALL

2018/19		2019/20
£000		£000
-114	(Enillion) / colledion net ar waredu asedau anghyfredol	-31
-114	Cyfanswm	-31

Nodyn 8 – INCWM A GWARIANT CYLLIDO A BUDDSODDI

2018/19		2019/20
£000		£000
1,699	Llog sy'n daladwy a ffioedd tebyg	1,526
23,410	Cost llog pensiynau a'r enillion a ddisgwyllir ar asedau pensiynau	23,850
-73	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	-79
25,036	Cyfanswm	25,297

Nodyn 9 – TRETHIANT AC INCWM GRANT AMHENODOL

2018/19		2019/20
£000		£000
71,163	Cyfraniadau awdurdodau lleol (nodyn 30)	71,827
281	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau	350
1,122	Grantiau llywodraeth – Mentrau Cyllid Preifat (nodyn 34)	1,082
72,566	Cyfanswm	73,259

Nodyn 10 – PEIRIANNAU, EIDDO, CYFARPAR

Asedau sefydlog 2019/20

	Tir ac adeiladau	Cerbydau a chyfarpar	Canolfan hyfforddi / Mentrau Cyllid Preifat	Asedau sy'n cael eu hadeiladu Cyfanswm	Cyfanswm peiriannau, eiddo a chyfarpar
<u>Cost/prisiad</u>	£000	£000	£000	£000	£000
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	66,502	32,099	5,750	1,965	106,316
Ychwanegiadau	3,647	2,914	0	0	6,561
Ailbriso	727	0	84	0	811
Asedau sy'n cael eu hadeiladu	1,933	32	0	-1,965	0
Ailddosbarthu Mentrau Cyllid Preifat	-56	0	56	0	0
Addasiadau ar gyfer gwarediadau 16/17	0	621	0	0	621
Asedau a waredwyd Amhariad	-10	-169	0	0	-179
	-9,854	-417	0	0	-10,271
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	62,889	35,080	5,890	0	103,859

**Dibrisiant ac
amhariadau**

Dibrisiant cronnus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	7,443	18,435	824	0	26,702
Dibrisiant blynyddol	1,851	2,048	160	0	4,059
Addasiadau ar gyfer gwarediadau 16/17	0	621	0	0	621
Asedau a waredwyd	-10	-169	0	0	-179
Dibrisiant cronnus ar adeg ailbriso	-9,284	0	-984	0	-10,268
Dibrisiant cronnus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	0	20,935	0	0	20,935
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	59,059	13,664	4,926	1,965	79,614
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020	62,889	14,145	5,890	0	82,924

Noder: mae'r holl adeiladau'n rhydd-ddaliadol heblaw am y rhai sy'n rhan o Fentrau Cyllid Preifat.

Asedau sy'n cael eu hadeiladu

Mae symudiadau'n ymwneud â'r prosiect cyfarpar anadlu a'r cyfleuster Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol, sydd bellach wedi'u cwblhau.

Asedau sefydlog 2018/19

<u>Cost/prisiad</u>	Tir ac adeiladau £000	Cerbydau a chyfarpar £000	Canolfan hyfforddi / Menter Cyllid Preifat £000	Cyfanswm asedau sy'n cael eu hadeiladu £000	Cyfanswm peiriannau, eiddo a chyfarpar £000
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2018	66,258	32,252	5,750	8	104,268
Ychwanegiadau Aildosbarthu'r asedau sy'n cael eu hadeiladu	1,978	686	0	1,957	4,621
Asedau a waredwyd Amhariad	0	-803	0	0	-803
	-1,734	-36	0	0	-1,770
Gwerth cyfrifon gros fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	66,502	32,099	5,750	1,965	106,316

**Dibrisiant ac
amhariadau**

Dibrisiant cronnus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2018	5,779	17,316	665	0	23,760
Dibrisiant blynyddol	1,837	1,922	159	0	3,918
Asedau a waredwyd	0	-803	0	0	-803
Dibrisiant cronnus ar adeg ailbriso	-173	0	0	0	-173
Dibrisiant cronnus fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	7,443	18,435	824	0	26,702
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2018	60,479	14,936	5,085	8	80,508
Gwerth cyfrifon net fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019	59,059	13,664	4,926	1,965	79,614

Noder: mae'r holl adeiladau'n rhydd-ddaliadol heblaw am y rhai sy'n rhan o Fentrau Cyllid Preifat.

Asedau sy'n cael eu hadeiladu

Mae ychwanegiadau'n ymwneud â'r prosiect cyfarpar anadlu, a fydd yn symud yn ei flaen yn ystod 2019/20, a gwaith adeiladu sy'n mynd rhagddo ar gyfer y cyfleuster Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol, y disgwylir iddo hefyd gael ei gwblhau yn ystod 2019/20.

Nodyn 11 – OFFERYNNAU ARIANNOL

1. Balansau offerynnau ariannol

Mae'r benthyciadau a'r buddsoddiadau a ddatgelir yn y fantolen wedi'u rhannu yn ôl y categorïau canlynol o offerynnau ariannol.

	Hirdymor		Cyfredol	
	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2020	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2020
Benthyg	£000	£000	£000	£000
Rhwymedigaethau ariannol (prifswm)	26,478	24,061	4,510	2,416
+ Llog cronrus (tymor byr yw llog cronrus)	0	0	345	155
Cyfanswm y benthyciadau	26,478	24,061	4,855	2,571
Mentrau Cyllid Preifat a rhwymedigaethau prydlesi ariannol	4,690	4,461	9	229
Credydwy				
Rhwymedigaethau ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	0	0	4,030	4,647
Buddsoddiadau				
Benthyciadau a derbyniadau (prifswm)	0	0	0	0
+ Llog cronrus	0	0	22	0
Arian a symiau cyfwerth ag arian	0	0	3,500	0
Cyfanswm y buddsoddiadau	0	0	3,522	0
Cyfanswm dyledwyr	500	400	6,186	3,242

Nodyn 1 – Yn unol â gofynion cyfrifyddu, dangosir gwerth cario ymlaen yr offeryn ariannol ar y fantolen, sy'n cynnwys y prifswm a fenthycwyd neu a fuddsoddiwyd. Dangosir llog cronrus ar wahân yn yr asedau/rhwymedigaethau cyfredol lle mae'r taliadau/derbyniadau'n ddyledus o fewn blwyddyn.

2. Enillion/colledion offerynnau ariannol

Mae'r enillion a'r colledion a gydnabyddir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr o ran offerynnau ariannol wedi'u rhannu fel a ganlyn:

Enillion a cholledion offerynnau ariannol				
	2018/19		2019/20	
	Rhwymedigaethau ariannol Wedi eu mesur ar gost wedi'i hamorteiddio £000oedd	Asedau ariannol Benthyciadau a derbyniadau £000oedd	Rhwymedigaethau ariannol Wedi eu mesur ar gost wedi'i hamorteiddio £000oedd	Asedau ariannol Benthyciadau a derbyniadau £000oedd
Gwariant llog mewn gwarged neu ddiffyg ar y gwasanaethau a ddarperir Incwm llog mewn gwarged neu ddiffyg ar y gwasanaethau a ddarperir	1,699	0	1,526	0
Enillion/(colled) net ar gyfer y flwyddyn	0	73	0	79
	1,699	73	1,526	79

Mae'r dadansoddiad o aeddfedrwydd rhwymedigaethau ariannol fel a ganlyn, gyda'r cyfyngiadau mwyaf a lleiaf ar gyfer cyfraddau llog sefydlog yn aeddfedu ym mhob cyfnod:

Cyfnod/tymor	Cyfyngiadau lleiaf cymeradwy	Cyfyngiadau mwyaf cymeradwy	Gwirioneddol 31 Mawrth 2019 £000oedd	Gwirioneddol 31 Mawrth 2020 £000oedd
Llai nag un flwyddyn	0%	25%	4,510	2,416
Rhwng un a dwy flynedd	0%	30%	2,416	916
Rhwng dwy a phum mlynedd	0%	50%	3,613	4,186
Rhwng pump a deng mlynedd	0%	70%	8,202	7,860
Mwy na deng mlynedd	0%	95%	12,246	11,100
Cyfanswm			30,987	26,478

Mae'r portffolio dyledion yn cynnwys rhandaliadau cyfartal o'r prifswm a benthyciadau aeddfedrwydd ac mae'r gyfradd ddyledion gyfwerth â 4.37% ar gyfartaledd. Mae benthyciadau sy'n weddill ar ddyddiad y fantolen yn cynnwys £26.44 miliwn mewn perthynas â'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus. Daeth benthycia ar gyfer buddsoddi i arbed yn daladwy dros gyfnod o dair blynedd o 2017/18 a daeth hwnnw i ben yn ystod y flwyddyn ariannol hon, ac roedd £35,000 gyda Salix. Mae cyllid buddsoddi i arbed yn gyllid di-log ar gyfer Cyd-ganolfan y Sector Cyhoeddus a fydd yn darparu arbedion cyllidebol cynaliadwy. Yn ystod 2016/17, daeth cyllid Salix o £83,000 yn daladwy dros gyfnod o chwe blynedd. Cwmni annibynnol dielw yw Salix Finance Ltd a ariennir yn rhannol gan Lywodraeth Cymru. Mae'n darparu cyllid cwbl ddi-log i'r sector cyhoeddus er mwyn gwella effeithlonrwydd ynni a lleihau allyriadau carbon.

Nodyn 12 – GWERTH TEG ASEDAU A RHWYMEDIGAETHAU A GEDWIR AR GOST WEDI'I HAMORTEIDDIO

Caiff rhwymedigaethau ac asedau ariannol a gynrychiolir gan fenthyciadau a derbyniadau eu nodi ar gost wedi'i hamorteiddio ar y fantolen (o ran asedau/rhwymedigaethau hirdymor, gyda llog cronrus mewn asedau/rhwymedigaethau cyfredol). Gellir asesu eu gwerth teg trwy gyfrifo gwerth presennol y llifau arian sy'n bodoli dros weddill oes yr offerynnau, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

- ✓ Ar gyfer benthyciadau sy'n daladwy gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus, gellir cynnwys y gwerth teg o dan weithdrefnau adbrynu dyledion
- ✓ Ar gyfer benthyciadau derbyniadwy (nid oes unrhyw fenthyciad o'r fath), byddai prif gyfraddau meincnod y farchnad yn cael eu defnyddio i ddarparu'r gwerth teg
- ✓ Ni chaiff ad-daliad cynnar nac amhariad eu cydnabod
- ✓ Pan fydd gan offeryn aeddfedrwydd o lai na 12 mis neu pan fydd yn fasnach neu'n dderbyniad arall, y gwerth teg fydd y swm cario ymlaen neu'r swm ar y bil
- ✓ Gwerth teg masnach a derbyniadau eraill fydd y swm ar yr anfoneb neu'r swm ar y bil

Pan nodir amhariad ar asedau oherwydd tebygolrwydd sy'n deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau o dan y contract yn cael eu talu, nodir yr ased hwn a chodir ffi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n codi yn sgil dileu cydnabyddiaeth o'r ased eu rhoi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr neu eu tynnu oddi arno.

Mae'r gwerthoedd teg sy'n berthnasol i fenthyciadau fel a ganlyn:

£000oedd	31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020	
	Swm cario ymlaen	Gwerth teg	Swm cario ymlaen	Gwerth teg
Dyled Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus	29,939	35,724	26,443	30,934
Dyled nad yw'n ymwneud â'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus	1,048	1,048	35	35
Cyfanswm y ddyled	30,987	36,772	26,478	30,969

Mae'r gwerth teg yn fwy na'r swm cario ymlaen am fod portffolio dyledion yr Awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau ar gyfradd sefydlog, lle mae cyfradd y llog sy'n daladwy yn is na'r cyfraddau sydd ar gael yn y farchnad ar ddyddiad y fantolen.

Nodyn 13 – BUDDSODDIADAU TYMOR BYR

Yn unol â strategaeth rheoli'r trysorlys, nid oes unrhyw fuddsoddiadau byr dymor yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn.

Nodyn 14 – DYLEDWYR

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
4,169	Cyrff llywodraeth ganolog	1,288
1,774	Awdurdodau lleol eraill*	1,584
160	Cyrff GIG	80
583	Endidau eraill ac unigolion	690
<u>6,686</u>	Cyfanswm	<u>3,642</u>

* Yn cynnwys dyledwyr hirdymor o £500,000 ar gyfer 2018/19 a £400,000 ar gyfer 2019/20

Nodyn 15 – ARIAN AC EITEMAU CYFWERTH AG ARIAN

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
0	Arian a ddelir gan yr Awdurdod	0
2,854	Cyfrifon banc cyfredol	1,900
3,500	Adneuon tymor penodol	0
<u>6,354</u>	Cyfanswm	<u>1,900</u>

Nodyn 16 – CREDYDWYR

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
1,464	Cyrff llywodraeth ganolog	1,464
480	Awdurdodau lleol eraill	572
13	Cyrff GIG	15

43	Corfforaethau cyhoeddus a chronfeydd masnachu	0
1,532	Endidau eraill ac unigolion	845
0	Credydwr – Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân	914
498	Absenoldebau cronnus (nodyn 23)	837
4,030	Cyfanswm	4,647

Nodyn 17 – DARPARIAETHAU

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
38	Rheoliadau gweithwyr rhan-amser	38
0	Oedran pensiwn a warchodir	127
38	Cyfanswm	165

Nodyn 18 – CRONFEYDD WRTH GEFN Y GELLIR EU DEFNYDDIO

Balans fel ag yr oedd ar 1 Ebrill 2018 £000	Trosglwyddiadau allan 2018/19 £000	Trosglwyddiadau i mewn 2018/19 £000	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2019 £000		Trosglwyddiadau allan 2019/20 £000	Trosglwyddiadau i mewn 2019/20 £000	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020 £000
6,674	-1,697	918	5,895	Cronfa Rheoli Newid	-1,146	120	4,869
0	-100	700	600	Cronfa Prydlesi dan Reolaeth ar y Cyd	-100	0	500
3,851	0	10	3,861	Cronfa Cydraddoli Mentrau Cyllid Preifat	-62	0	3,799
101	-10	25	116	Cronfa Tanwariant a Reolir	-67	0	49
4,349	-2,373	0	1,976	Cronfa Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol	-2,348	500	128
787	0	114	901	Derbyniadau cyfalaf	-858	31	74
3,000	0	0	3,000	Cronfa Gyffredinol	-47	47	3,000
18,762	-4,180	1,767	16,349	Cyfanswm y cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio	-4,628	698	12,419

Mae symudiadau wedi bod ar droed mewn cronfeydd wrth gefn wedi eu clustnodi yn ystod y flwyddyn, fel a ganlyn:

- Mae arian y trosariant refeniw wedi cael ei drosglwyddo i'r Gronfa Rheoli Newid. Mae symudiadau eraill yn ystod y flwyddyn yn ymwneud â chostau cyfalaf ar gyfer y prosiect Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol, cynlluniau effeithlonrwydd ynni, adleoli'r adran lechyd Galwedigaethol, a'r prosiect gwefan.
- Dangosir costau prydles blynyddol y Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n daladwy dros gyfnod o wyth mlynedd, gan ddechrau o 2017/18, fel cronfa wrth gefn ar wahân.
- Mae'r Gronfa Cydraddoli Mentrau Cyllid Preifat yn bodoli er mwyn sicrhau bod yr arian angenrheidiol ar gael i wneud y taliadau i ddarparwr y Mentrau Cyllid Preifat yn y dyfodol.
- Cafodd £67,000 ei wario o'r Gronfa Tanwariant a Reolir.
- Mae'r symudiadau yn y Gronfa Hyfforddiant Ymddygiad Tân Adrannol yn ymwneud â chostau'r prosiect yn ystod y flwyddyn.
- Mae derbyniadau cyfalaf wedi'u neilltuo er mwyn ariannu buddsoddiadau cyfalaf. Cafodd £858,000 o dderbyniadau cyfalaf eu defnyddio yn y blynyddoedd a derbyniwyd £31,000 pellach.

Cronfa Gyffredinol

Yn ogystal â'r cronfeydd wrth gefn uchod a glustnodwyd, cedwir balans y Gronfa Gyffredinol ar y lefel leiaf yr ystyrir ei bod yn ddigonol i ddarparu lefel o wydnwch gweithredol o ran digwyddiadau/trychinebau mawr.

Nodyn 19 – CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020
£000		£000
-12,001	Cronfa Ailbrisio (nodyn 20)	-14,017
-25,605	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf (nodyn 21)	-27,578
971,874	Cronfa Bensiynau (nodyn 22)	911,624
498	Cronfa Absenoldebau Cronnus (nodyn 23)	837
<hr/>		<hr/>
934,766	Cyfanswm y cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio	870,866

Nodyn 20 – CRONFA AILBRISIO

Mae'r Gronfa Ailbrisio yn cynnwys yr enillion a gafodd yr Awdurdod yn sgil cynnydd yng ngwerth ei eiddo, ei beiriannau a'i gyfarpar. Mae'r balans yn lleihau pan fydd asedau ag enillion cronnus yn:

- cael eu hailbriso ar i lawr neu'n cael eu hamharu, gan golli'r enillion
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu llyncu trwy ddibrisiant
- cael eu gwaredu ac enillion yn cael eu cyflawni.

2018/19		2019/20
£000		£000
-13,237	Balans ar 1 Ebrill	-12,001
0	Addasiad ailbriso	-4,935
0	Addasiad amhariad	2,295
1,236	Gwahaniaeth mewn gwerth teg a dibrisiant o ran y gost hanesyddol	624
-12,001	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	-14,017

Nodyn 21 – CYFRIF ADDASIADAU CYFALAF

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r amseru gwahanol sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau ar gyfer cyfrifo'r defnydd o asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r gwaith o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Caiff y gost o gaffael, adeiladu neu wella ei thynnu o'r cyfrif a chaiff dibrisiant, colledion amhariad ac achosion o amorteiddio eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda throsglwyddiadau cysoni o'r Gronfa Ailbriso er mwyn trosi ffigurau gwerth teg yn gostau hanesyddol). Caiff y cyfrif ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i ariannu'r gost o gaffael, adeiladu a gwella.

Mae'r cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbriso sydd wedi cronni ar eiddo, peiriannau a chyfarpar cyn 1 Ebrill 2010, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbriso i gadw enillion o'r fath.

2018/19	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	2019/20
£000		£000
-23,400	Balans ar 1 Ebrill	-25,605
-2,802	Darpariaeth isafswm referniw (nodyn 31)	-2,909
2,825	Dibrisiant (net o ailbriso)	3,553
1,597	Amhariadau (nodyn 10)	1,832
-389	Gwariant cyfalaf a ariannwyd o adnoddau referniw (gwariant cyfalaf o'r cyfrif referniw) (nodyn 31)	-455
-92	Grantiau cyfalaf (nodyn 31)	-143
-3,345	Asedau a ariannwyd o'r Gronfa Gyffredinol (nodyn 31)	-2,994
1	Gwerth net gwaredu asedau anghyfredol	0
0	Asedau a ariannwyd o dderbyniadau cyfalaf	-857
-25,605		-27,578

Nodyn 22 – CRONFA BENSIYNAU

Mae'r Gronfa Bensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r trefniadau ar gyfer cyfrifo buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn ystyried buddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Enillir y buddion gan gyflogeion am Gronni blynnyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir er mwyn dangos chwyddiant, rhagdybiaethau newidiol ac elw buddsoddiadau ar unrhyw adnoddau a neilltuir i dalu'r costau. Fodd bynnag, mae'r trefniadau statudol yn gofyn i unrhyw fuddion a enillir gael eu cyllido, am fod yr Awdurdod yn gwneud cyfraniadau cyflogwr i gronfeydd pensiwn neu'n talu am bensiynau y mae'n gyfrifol amdanynt yn uniongyrchol yn y pen draw. Mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiynau felly yn dangos prinder sylweddol yn y buddion a enillwyd gan gyflogeion blaenorol a phresennol ac yn yr adnoddau y mae'r Awdurdod wedi'u neilltuo i dalu amdanynt. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod arian wedi ei roi naill ochr erbyn y bydd angen talu'r buddion.

2018/19 £000		2019/20 £000
921,910	Balans ar 1 Ebrill	971,874
-8,840	Ailfesuriadau o'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (ased) Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddion a ddebydwyd neu a greddydwyd i'r gwarged neu'r diffyg ar y gwasanaethau a ddarperir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	-85,770
66,467	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	36,762
-7,663		-11,242
971,874	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	911,624

Mae addasiadau sy'n ymwneud â'r gronfa pensiwn wedi cael eu hailddosbarthu

Nodyn 23 – CYFRIF ABSENOLDEBAU CRONNUS

Mae'r Cyfrif Absenoldebau Cronnus yn amsugno'r gwahaniaethau a fyddai fel arall yn codi ar falans y Gronfa Gyffredinol yn sgil cronni ar gyfer absenoldebau digolledol a enillir ond na chaiff eu cymryd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawliau gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae'r trefniadau statudol yn gofyn i'r effaith ar falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio trwy drosglwyddo i mewn i'r cyfrif neu allan ohono.

2018/19		2019/20
£000		£000
-514	Balans ar 1 Ebrill	-498
<hr style="width: 100%;"/>		<hr style="width: 100%;"/>
514	Setliad neu ganslad croniadau a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	498
498	Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol (nodyn 16)	837
<hr style="width: 100%;"/>		<hr style="width: 100%;"/>
16	Y swm sy'n wahanol rhwng y taliadau cydnabyddiaeth i swyddogion a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronnus a'r taliadau cydnabyddiaeth y gellir eu codi yn ystod y flwyddyn, yn unol â'r gofynion statudol (nodyn 3)	-339
<hr style="width: 100%;"/>		<hr style="width: 100%;"/>
-498	Balans fel ag yr oedd ar 31 Mawrth	-837
<hr style="width: 100%;"/>		<hr style="width: 100%;"/>

Nodyn 24 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

2018/19 £000		2019/20 £000
60,232		28,440
	Diffyg net ar y gwasanaethau a ddarperir	
	Addasiadau i ddiffyg net ar gyfer symudiadau anariannol	
26	Cynnydd/(gostyngiad) mewn stoc	-16
1,714	Cynnydd/(gostyngiad) mewn dyledwyr	-3,036
679	(Cynnydd)/gostyngiad mewn credydwyr	-396
-5,659	Tâl dibrisiant (gan gynnwys amhariad)	-6,009
114	Enillion ar waredu asedau	31
-58,805	Addasiadau Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19	-25,519
16	Eitemau anariannol eraill a gofnodwyd ar y diffyg net ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir	-340
-61,915	Heb y cyfanswm	-35,285
	Addasiadau ar gyfer eitemau a gynhwyswyd yn y diffyg net ar gyfer y gwasanaethau a ddarperir sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido	
-1,699	Llog sy'n daladwy	-1,526
73	Llog sy'n dderbyniadwy	79
92	Grantiau cyfalaf	143
-1,534	Heb y cyfanswm	-1,304
-3,217	Llif arian net o weithgareddau gweithredu	-8,149

Nodyn 25 – LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI A CHYLLIDO

2018/19 £000		2019/20 £000
4,746	Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi, ac asedau anniriaethol	6,629
-109	Elw o werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar, eiddo buddsoddi, ac asedau anniriaethol	-26
-5,000	Elw o fuddsoddiadau tymor byr a hirdymor	0
-92	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd	-143
-455	Llif arian net (i mewn)/allan o weithgareddau buddsoddi	6,460
-86	Derbyniadau eraill o weithgareddau cyllido	-93
81	Taliadau arian parod ar gyfer lleihau'r rhwymedigaethau sy'n weddill o ran prydlesi cyllid a mantolenni contractau Menter Cyllid Preifat	9
2,916	Ad-dalu benthyciadau tymor byr a hirdymor	4,510
1,711	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau cyllido	1,717
4,622	Llif arian net (i mewn)/allan o weithgareddau cyllido	6,143

Nodyn 26 – LWFANSAU AELODAU

Yn ystod 2019/20, o dan Reoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Awdurdodau Tân) (Cymru) 2004, roedd y cyfraddau blynyddol canlynol yn daladwy:

2018/19 £000		2019/20 £000
62	Cyfanswm lwfansau'r aelodau	63
4	Cyfanswm gwariant yr aelodau	3
66	Cyfanswm	66

Mae'r awdurdod tân yn cynnwys 24 o gynghorwyr o'r deg awdurdod lleol a ddaeth ynghyd i'w ffurfio. Talwyd holl dreuliau'r aelodau fel ad-daliad o gostau wrth gyflawni eu dyletswyddau.

Nodyn 27 – TALIADAU CYDNABYDDIAETH SWYDDOGION

Mae'r taliadau cydnabyddiaeth a dalwyd i uwch-gyflogeion yr Awdurdod fel a ganlyn:

Teitl	Blwyddyn	Cyflog £000	Treuliau £000	*Buddiannau mewn nwyddau £000	Cyfanswm heb gynnwys pensiwn £000	Pensiwn cyflogwyr £000	Tâl cydnabyddiaeth gros £000
Prif Swyddog Tân	2019/20	136	2	6	144	37	181
	2018/19	132	2	6	140	34	174
Dirprwy Brif Swyddog	2019/20	103	2	0	105	17	122
	2018/19	101	2	0	103	16	119
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Darparu Gwasanaethau (A)	2019/20	0	0	0	0	0	0
	2018/19	51	1	2	54	13	67
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Darparu Gwasanaethau (B)	2019/20	102	1	4	107	30	137
	2018/19	50	1	4	55	22	77
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Darparu Gwasanaethau (C)	2019/20	18	0	4	22	5	27
Prif Swyddog Tân Cynorthwyol – Gwasanaethau Technegol	2019/20	102	1	4	107	28	135
	2018/19	98	1	4	103	14	117
Prif Swyddog Cynorthwyol – Gwasanaethau Pobl (A)	2019/20	0	0	0	0	0	0
	2018/19	83	1	4	88	14	102
Prif Swyddog Cynorthwyol – Gwasanaethau Pobl (B)	2019/20	84	1	0	85	14	99
	2018/19	10	0	0	10	2	12
Trysorydd	2019/20	27	0	0	27	4	31
	2018/19	26	0	0	26	4	30

* Mae buddion mewn nwyddau'n ymwneud â lwfans ar gyfer cerbyd ar gynllun hurio car y gwasanaeth

* Cafodd Darparu Gwasanaethau C ei ddyrchafu dros dro ar 24/01/2020 er mwyn darparu cymorth cyflenwi ar gyfer absenoldeb salwch Darparu Gwasanaethau B

* Yn 2018/19, roedd newid yn neiliad y swydd ar gyfer Darparu Gwasanaethau gydag apwyntiad B ar 01/10/2018 ac

ymadawiad A ar 30/09/2018

* Cafwyd trosglwyddiad yn 2018/19 gyda chyfarwyddwr newydd ar gyfer y Gwasanaethau Pobl gydag apwyntiad B ar 18/02/2019 ac

ymadawiad A ar 31/03/2019

Talwyd y symiau canlynol i gyflogeion yr Awdurdod sy'n derbyn taliad cydnabyddiaeth o fwy na £60,000 yn ystod y flwyddyn:

Dosbarth y cyflog	Nifer 2018/19	Nifer 2019/20
£60,000 i £64,999	13	15
£65,000 i £69,999	4	3
£70,000 i £74,999	1	1
£75,000 i £79,999	0	1
£80,000 i £84,999	3	1
£85,000 i £89,999	1	4
£90,000 i £94,999	1	0
£95,000 i £99,999	0	0
£100,000 i £104,999	2	1
£105,000 i £109,999	0	2
£110,000 i £114,999	0	0
£115,000 i £119,999	0	0
£120,000 i £124,999	0	0
£125,000 i £129,999	0	0
£130,000 i £134,999	0	0
£135,000 i £139,999	1	0
£140,000 i £144,999	0	1

Mae taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys pob swm a dalwyd / a dderbyniwyd gan gyflogai, taliadau treuliau sy'n drethadwy, a gwerth ariannol buddion. Nid yw'r data uchod yn cynnwys cyfraniadau pensiwn y cyflogwr neu ôl-ddyledion cyflog. Mae'r unigolion yr adroddwyd amdanynt yn y dosbarthiadau cyflog uchod hefyd yn cael eu cynnwys yn y tabl taliadau cydnabyddiaeth uwch-swyddogion uchod.

Y taliad cydnabyddiaeth canolrifol ar draws y gwasanaeth ar gyfer 2019/20 yw £30,000 ac mae cymhareb taliad cydnabyddiaeth y Prif Swyddog Tân i'r taliad cydnabyddiaeth canolrifol yn 4.56:1.

Ar gyfer 2018/19, roedd y taliad cydnabyddiaeth canolrifol ar draws y gwasanaeth yn £29,000 ac roedd cymhareb taliad cydnabyddiaeth y Prif Swyddog Tân i'r taliad cydnabyddiaeth canolrifol yn 4.57:1.

Mewn blynyddoedd blaenorol, cyfrifwyd y cyfrifiad canolrifol trwy ddefnyddio 'prif' gyflog pob aelod o staff waeth faint o gontractau/rolau oedd ganddynt. Eleni a llynedd, mae'r cyfrifiad wedi'i seilio ar y swyddi, yn hytrach na'r unigolyn, gan fod rhai aelodau o staff yn gallu dal dwy swydd.

Mae'r taliad cydnabyddiaeth yn seiliedig ar y cyflog sy'n gyfwerth ag amser llawn ac nid yw'n cynnwys lwfansau treuliau trethadwy. Mae hyn yn caniatáu i'r cyfrifiad gysylltu nôl at radd cyflog penodol.

Nodyn 28 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

2018/2019		2019/2020
£000		£000
6	Ffioedd/ad-daliadau ar gyfer blynyddoedd blaenorol	-7
72	Ffioedd blwyddyn gyfredol a dalwyd / yn ddyledus i Archwilydd Cyffredinol Cymru	72
78	Cyfanswm	65

Nodyn 29 – GRANTIAU

Mae enillion yn gysylltiedig â grantiau ac asedau a roddwyd yn cael eu cydnabod yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae incwm yn cael ei gredu ar y pwynt pan fo'r awdurdod wedi bodloni pob amodiad, amod a chyfyngiad a gytunwyd gyda'r endid sy'n darparu'r enillion. (Mae grantiau oddi wrth Lywodraeth Cymru wedi'u nodi gyda LIC.)

2018/19	Refeniw	2019/20
£000		£000
742	Lleihau Risgiau Cymunedol (LIC)	748
1,010	Dimensiynau Newydd a Chyllid Chwilio ac Achub Trefol (LIC)	1,164
152	MTFA (LIC)	156
65	Arolygydd Adeiladau'r Goron (LIC)	12
204	Arall*	316
632	Firelink (LIC)	632
28	Ymddygiad Gwrthqymdeithasol	28
12	Offer Dŵr (LIC)	0
6	Ffonau Symudol a Chyfrifiaduron Llechen (LIC)	0
5	Electrical Safety First	0
0	Cyfoeth Naturiol Cymru	8
0	Economi Gylchol (LIC)	5
0	SCAPE (LIC)	2,977
2,856		6,046

Cyfalaf

24	Cerbyd Chwilio ac Achub Trefol (LIC)	0
68	Cerbyd MTFA (LIC)	0
0	Terfynellau Data Symudol (LIC)	143
92		143

* Mae grantiau eraill (cyllid allanol) yn cynnwys cyllid ar gyfer prosiectau bach anghylchol.

Nodyn 30 – PARTÏON PERTHYNOL

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodion materol â phartïon (cyrff) neu unigolion perthynol sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar yr Awdurdod neu gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan yr Awdurdod. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu i ddarllenwyr asesu'r graddau y gallai'r Awdurdod fod wedi'i gyfyngu o ran ei allu i fargeinio'n agored.

TRAFODION PARTÏON PERTHYNOL

Mae gan Awdurdod Tân ac Achub De Cymru nifer o gysylltiadau ag awdurdodau cyfansoddol ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn yr incwm a fanylir isod, sy'n cynrychioli'r 'lwfans tân' sy'n daladwy i'r gwasanaeth er mwyn cyllido costau cynnal bob blwyddyn.

Mae pob aelod o'r Awdurdod Tân ac Achub hefyd yn aelod o un o'r awdurdodau llywodraeth leol cyfansoddol.

Yn ystod y flwyddyn, cododd trafodion gyda phartïon perthynol, fel y dangosir isod.

	Trafodion yn ystod y flwyddyn		Balansau sy'n weddill ar 31 Mawrth 2020	
	Incwm	Gwariant	Yn ddyledus i'r awdurdod (dyledwr)	Yn ddyledus gan yr awdurdod (credydwr)
	£000	£000	£000	£000
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent	3,267	3	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	6,747	0	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	8,538	6	0	0
Cyngor Dinas a Sir Caerdydd	17,438	80	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	2,790	3	0	0
Cyngor Sir Fynwy	4,383	8	0	0
Cyngor Dinas Casnewydd	7,028	7	0	0
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	11,252	184	0	8
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	4,336	4	0	0
Cyngor Bro Morgannwg	6,048	11	0	0

Cyngor Cymuned Cwmbrân	0	0	0	0
	71,827	306	0	8

Mae'r taliadau yn cynnwys y costau ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau. Hefyd yn gynnwys costau cysylltiedig pensiynau heb eu hariannu, diwygiadau pensiwn y gwasanaeth tân a thaliadau'r gyflogres. Mae ardrethi annomestig cenedlaethol a didyniadau cyflog wedi cael eu heithrio o'r uchod.

Gofynnwyd i aelodau ac uwch-swyddogion yr Awdurdod ddatgan unrhyw drafodion trydydd parti yn ystod y flwyddyn. Gwnaeth y datganiadau ddatgelu amrywiaeth o bartïon perthynol posibl, gyda'r tabl canlynol yn cynnwys y perthnasau lle y cafodd taliadau eu gwneud yn unig.

Sefydliad y parti perthynol	Natur y berthynas	Nifer y trafodion	Trafodion yn ystod y flwyddyn		Balansau sy'n weddill ar 31 Mawrth 2020	
			Incwm £	Gwariant £	Yn ddyledus i'r Awdurdod (dyledwr) £	Yn ddyledus gan yr Awdurdod (credydwr) £
Cymdeithas y Gyfraith	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Aelodaeth	2	0	2,470	0	0
Aneurin Bevan	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Enwebai	12	0	55,674	0	9,189
Coleg Gwent	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Cyflogaeth	39	0	6,650	0	234
Heddlu Gwent	Dirprwy Prif Swyddog – Priod	12	25,990	63,680	0	10,724
Cyngor Defnyddwyr Cenedlaethol	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a	3	310	3,645	0	0

	Rheoli Perfformiad – Aelodaeth					
Purple Shoots	Dirprwy Prif Swyddog – Cyfaill	2	0	2,136	0	2,136
Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol	Aelod o'r Pwyllgor Cyllid, Archwilio a Rheoli Perfformiad – Aelodaeth	1	310	0	0	0

Mae'r Dirprwy Prif Swyddog yn briod â Phrif Weithredwr Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful. Gwnaed 25 taliad (casglu sbwriel) i Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful fel y nodwyd yn y tabl cynharach.

Caiff Llywodraeth Cymru ei hystyried fel parti perthynol yn sgil ei rheolaeth o ddeddfwriaeth a chyllid perthnasol. Mae trafodion ariannol sylweddol gyda Llywodraeth Cymru yn cynnwys Buddsoddi i Arbed, lle talodd yr Awdurdod y balans o £1 miliwn oedd yn weddill yn erbyn y benthygiad yn ystod 2019/20. Yn ogystal, mae trafodion pellach yn gysylltiedig â grant atodol ar gyfer cyllid i bensiynau diffoddwyr tân (gweler Nodyn 35, Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân) a grantiau (gweler Nodyn 29).

Cafodd y nodyn hwn ei lunio yn unol â dehongliad a dealltwriaeth gyfredol o Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 24 fel y bo'n berthnasol i'r sector cyhoeddus.

Gweithrediadau ar y cyd

Ym mis Ebrill 2014, cytunodd Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru ar Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda Heddlu De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru er mwyn gweithio gyda'i gilydd i sefydlu Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus. Ym mis Hydref 2017, aeth y Gyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus yn "fyw". Mae gan Wasanaeth Tân ac Achub De Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru gyd-reolaeth o'r gweithrediad ac mae'r dull cytunedig gan y ddwy Wasanaeth Tân ac Achub wedi'i nodi mewn cytundeb lefel gwasanaeth. Mae'r cytundeb lefel gwasanaeth yn amlinellu set o egwyddorion lefel uchel cytunedig mewn perthynas â rheolaeth o ddydd i ddydd y tîm. Mae dau Brif Swyddog Tân y Gwasanaethau Tân ac Achub yn disgwyl y bydd y Gwasanaethau Tân ac Achub yn cydweithio er mwyn cyflawni'r nodau a'r amcanion a nodir yn y cytundeb lefel gwasanaeth.

Darparodd y cytundeb lefel gwasanaeth, o'r adeg pan fyddai'r tîm yn weithredol (Hydref 2017), y byddai'r gyllideb staff (costau uniongyrchol ac anuniongyrchol) ar gyfer y Gyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael ei rhannu ar sail 50% rhwng y ddau Wasanaeth Tân ac Achub. Ar gyfer 2018/19 ac ymlaen, cafodd y cytundeb lefel gwasanaeth ei aildrafod, gan arwain at sail ddiwygiedig – costau staff uniongyrchol o 60% ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru a 40% ar gyfer

Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, a 50% yr un ar gyfer costau staff anuniongyrchol.

Dangosir cyfran yr Awdurdod o Gyfrif a Mantolen Incwm a Gwariant y Trefniant ar y Cyd yn y tabl isod.

Cyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus o fis Hydref 2017	2018/19		2019/20	
	Cyfanswm gweithredi ad ar y cyd	Cyfran Gwasana eth Tân ac Achub De Cymru	Cyfanswm gweithredia d ar y cyd	Cyfran Gwasanaet h Tân ac Achub De Cymru
Refeniw				
Gwariant staff	2,680	1,608	2,717	1,630
Gwariant nad yw'n wariant staff	156	78	124	62
Cyfanswm gwariant	2,836	1,686	2,841	1,692
Ased anniriaethol – System gorchymyn a rheoli				
Gwerth cyfrifon gros	308	154	308	154
Amorteiddio cronedig	(62)	(31)	(126)	(63)
Gwerth cyfrifon net	246	123	182	91

Mae gan yr awdurdod hefyd ddyledwr hirdymor o £400,000 a dyledwr tymor byr o £100,000 gyda Heddlu De Cymru mewn perthynas â'r Gyd-ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus.

Nodyn 31 – GWARIANT CYFALAF A CHYLLID CYFALAF

2018/19		2019/20
£000		£000
44,146	<i>Gofyniad cyllido cyfalaf agoriadol</i>	42,185
4,667	Buddsoddiad mewn eiddo, peiriannau a chyfarpar	6,638
4,667	<i>Cyfanswm yr ychwanegiadau</i>	6,638
	<i>Ffynonellau cyllid</i>	
-92	Grantiau a chyfraniadau eraill y llywodraeth (nodyn 29)	-143
-3,345	Symiau a osodwyd i'r naill ochr o'r refeniw (nodyn 21)	-2,994
-389	Cyfraniadau refeniw uniongyrchol (nodyn 21)	-455
0	Derbyniadau cyfalaf	-857
-2,802	Darpariaeth isafswm refeniw / prifswm y gronfa benthyciadau (nodyn 21)	-2,909
42,185	<i>Gofyniad cyllido cyfalaf terfynol</i>	41,465
	<i>Cynnydd o ran yr angen sylfaenol i fenthyg</i>	
-1,961	<i>Cynnydd/(gostyngiad) yn y gofyniad cyllido cyfalaf</i>	-720

Ceir gwariant cyfalaf ar gynlluniau sydd ag oes yn fwy na blwyddyn, ac mae'n cael ei ariannu'n bennaf drwy gymysgedd o fenthyciadau a chyfraniadau refeniw, er y gall derbyniadau cyfalaf gael eu defnyddio a byddant yn cael eu defnyddio.

Nodyn 32 – CYLLIDO GWARIANT CYFALAF

Ariannwyd gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

2018/19		2019/20
£000		£000
389	Cyfraniad refeniw (nodyn 31)	455
3,345	Cronfeydd wrth gefn (nodyn 21)	2,994
92	Cyllid grant (nodyn 29)	143
841	Benthyca mewnol	2,189
0	Derbyniadau cyfalaf	857
4,667	Cyfanswm	6,638

Nodyn 33 – YMRWYMIADAU CYFALAF

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i wariant cyfalaf mewn cyfnodau yn y dyfodol sy'n deillio o gcontractau a ymrwymwyd iddynt ar ddyddiad y fantolen. Mae gwariant cyfalaf yr ymrwymwyd iddo ar 31 Mawrth 2020 ar gyfer cyfnodau yn y dyfodol yn cyfateb i £1.053 miliwn (2018/19: £3.120 miliwn). Mae'r ymrwymadau yn gysylltiedig ag adnewyddu eiddo, a'r rhaglenni cerbydau, TGCh a chyfarpar.

Nodyn 34 – MENTER CYLLID PREIFAT (PFI)

Yn ystod blwyddyn ariannol 2005/06, gwnaeth yr Awdurdod ymrwymo i drefniant Menter Cyllid Preifat (PFI) ar gyfer darparu canolfan hyfforddi ym Mhorth Caerdydd. Bydd y trefniant hwn yn parhau tan fis Medi 2030. Mae ymrwymiad o £15.8 miliwn (gwerth net cyfredol) dros gyfnod y contract, a fydd yn cael ei ariannu drwy gyfuniad o gredydau PFI, a gytunwyd gan Lywodraeth Cymru, ac adnoddau'r Awdurdod Tân ac Achub.

Mae'r Awdurdod yn talu costau'r tâl unedol o'i adnoddau ei hun ac mae'n derbyn grant blynyddol oddi wrth Lywodraeth Cymru. Mae proffil y cyllid oddi wrth y Cynulliad yn lleihau'n flynyddol tan fod tymor y contract yn dod i ben tra bo'r tâl unedol sy'n daladwy gan yr Awdurdod yn cynyddu'n flynyddol dros yr un cyfnod. Mae hyn yn arwain at "warged" o adnoddau ar gyfer PFI pan gaiff ei gymharu â thaliadau ar gyfer cyfnod cychwynol y contract. Mae'r symiau gwaged hyn wedi'u neilltuo mewn cronfa wrth gefn a glustnodwyd i ariannu rhan ddiweddarach cyfnod y contract pan fo'r taliadau blynyddol yn fwy na'r adnoddau blynyddol.

Ar 31 Mawrth 2020, roedd y balans ar y Gronfa Cydraddoli PFI a glustnodwyd yn £3.799 miliwn. Mae cyfanswm y taliad unedol wedi'i rannu'n elfen tâl gwasanaeth, elfen ad-dalu'r rhwymedigaeth a'r elfen llog a bydd y taliadau hyn yn cael eu gwneud dros oes y contract PFI. Mae cyllid blynyddol oddi wrth Lywodraeth Cymru wedi cael ei dderbyn a bydd yn cael ei dderbyn ar gyfer oes y contract. Bydd gwerth Rhwymedigaeth Les Cyllid y PFI yn cael ei ostwng dros oes y contract PFI.

Mae'r tabl isod yn manylu ar y symudiad a enwyd uchod:

Elfen Menter Cyllid Prefait (PFI)	2018/19	2019/20	2020/21	Yn daladwy dros 2 - 5 mlynedd	Yn daladwy dros 6 - 10 mlynedd	Yn daladwy dros 11 - 16 mlynedd
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Llog	391	358	451	1,619	1,883	158
Les cyllid	81	9	229	1,311	2,777	373
	2,032	2,091	2,136	9,048	12,562	901
Cyllid Grant	-1,122	-1,082	-1,043	-3,781	-3,845	-336
Cyfraniad gan yr Awdurdod Tân	-920	-947	-976	-4,205	-6,006	-656
Cyfraniad net tuag at gydraddoli	-10	62	117	1,062	2,711	-91
Cyfrif cydraddoli						
O/balans	-3,851	-3,861	-3,799	-3,682	-2,620	91
	-10	62	117	1,062	2,711	-91
C/balans	-3,861	-3,799	-3,682	-2,620	91	0
Rhwymedigaeth ar 31 Mawrth						
Tymor byr	9	229	365			
Hirdymor	4,690	4,461	4,096	3,150	373	
	4,699	4,690	4,461	3,150	373	0

Nodyn 35 – PENSIYNAU (SAFON CYFRIFYDDU RYNGWLADOL 19)

(i) Gwasanaethau llywodraeth leol a staff rheoli

Yn 2019/20, gwnaeth yr Awdurdod dalu cyfraniadau pensiwn o £1.66 miliwn i'r 'gronfa', sy'n darparu buddion diffiniedig i aelodau sy'n gysylltiedig â thâl a gwasanaeth. Ar gyfer y naw mlynedd diwethaf, mae'r ffigur cyfraniad diffyg wedi'i fynegi fel swm arian parod i ddiogelu'r gronfa rhag amrywiadau'r gyflogres. O dan reoliadau pensiwn cyfredol, mae cyfraddau cyfraniad wedi'u gosod i ddiwallu 100% o rwymedigaethau cyffredinol 'y gronfa'.

Mae'r cyfraniadau pensiwn i'w talu i'r cynllun ar gyfer blwyddyn ariannol 2020/21 wedi'u hamcangyfrif i fod yn £962,000 ar gyfer y cyflogwr.

Mae Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn gynllun buddion diffiniedig a ariannwyd (ond mae hefyd yn cynnwys pensiynau penodol heb eu hariannu) gyda buddion a enillwyd hyd at 31 Mawrth 2014 yn cael eu cysylltu â chyflog terfynol. Mae buddion ar ôl 31 Mawrth 2014 yn seiliedig ar gynllun Cyfartaledd Cyflog Gyrfa wedi'i Adbriso (CARE).

Mae'r trefniadau pensiwn heb eu hariannu (Blynyddoedd Digolledol Ychwanegol) yn gysylltiedig â buddion terfynu a wneir yn ôl disgrisiwn wrth ymddeol yn gynnar.

Gellir dod o hyd i wybodaeth bellach am Gronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf yn Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon y Gronfa Bensiwn, sydd ar gael ar gais gan yr Adran Pensiynau, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, Tŷ Bronwydd, Porth, Rhondda, CF39 9DL, neu ar y wefan www.rctpensions.org.uk/Cy/Home.aspx

(ii) Diffoddwyr tân

Mae cynllun pensiwn y diffoddwyr tân yn gynllun heb ei ariannu gyda buddion diffiniedig. Yn 2019/20, gwnaeth yr Awdurdod dalu cyfraniadau pensiwn cyflogwr o £8.567 miliwn. Roedd pensiynau a dalwyd o arian referniw yn cyfateb i £992,000. Ar gyfer 2020/21, amcangyfrifir bod cyfraniad y cyflogwr i'r cynllun yn £8.662 miliwn ac mae'r amcangyfrif cyfredol ar gyfer pensiynau a dalwyd o arian referniw yn £909,000. Telir mwyafrif o'r taliadau pensiwn i ddiffoddwyr tân sydd wedi ymddeol o gyfrif cronfa bensiwn ar wahân a weinyddir gan yr Awdurdod. Darperir manylion y gronfa a sut y mae'n gweithredu gan Gyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân a datgeliadau cysylltiedig.

Ar 1 Ebrill 2015, cafodd cynllun pensiwn 2015 ei gyflwyno, yn ychwanegol at y Cynllun Pensiwn Tân gwreiddiol yn 1992 a'r Cynllun Pensiwn Tân Cenedlaethol (newydd) yn 2006. Gwnaeth cynllun 2015 gyflwyno cyfraddau cyfraniadau newydd ar gyfer cyflogwyr a chyflogeion a'r buddion yn sgil hyn ar gyfer pensiynwyr mewn ymgais at fforddiadwyedd. Bydd aelodau o gynlluniau 1992 a 2006 nad ydynt yn bodloni'r meini prawf a nodwyd yn trosglwyddo i gynllun 2015 o dan drefniant meinhaus. Mae'r tri chynllun wedi'u cyfuno yn y tablau canlynol.

Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd fel aelodau o staff wrth gefn rhwng 2000 a

2006 gael y cyfle i brynu gwasanaeth yn ôl. Os oedd yr unigolion yn gyflogeion o hyd, gallent ymuno â'r Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn, sy'n elwa ar yr un cyfraddau cyfraniad â chynllun 1992.

Trafodion yn gysylltiedig â buddion ar ôl cyflogaeth

Yn unol â gofynion Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19 – Buddion Ymddeol, mae'n rhaid i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth benodol yn ymwneud ag asedau, rhwymedigaethau, incwm a gwariant sy'n gysylltiedig â chynlluniau pensiwn ar gyfer ei gyflogeion. Fel yr eglurwyd yn y 'Polisiâu Cyfrifyddu', mae'r Awdurdod yn cymryd rhan mewn dau gynllun, Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân ar gyfer diffoddwyr tân amser llawn, sydd heb ei ariannu, a'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf) ar gyfer cyflogeion eraill, sy'n cael ei weinyddu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Yn ogystal, mae'r Awdurdod wedi gwneud trefniadau ar gyfer talu blynyddoedd ychwanegol i gyflogeion penodol sydd wedi ymddeol y tu allan i ddarpariaethau'r cynlluniau.

Er mwyn cydymffurfio â Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19, mae'r awdurdod yn penodi actiwariaid yn flynyddol i asesu asedau a rhwymedigaethau'r ddau gynllun. Penodwyd Aon Hewitt i asesu'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ac Adran Actiwari'r Llywodraeth i asesu cynllun y diffoddwyr tân o ran sut maent yn gysylltiedig â chyflogeion Awdurdod Tân De Cymru yn y presennol a'r gorffennol. Ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, daeth asesiad yr actiwari i'r casgliad fod rhwymedigaeth net yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2020 yn £26 miliwn (*31 Mawrth 2019, £24 miliwn*) a'i bod yn £894 miliwn ar gyfer cynlluniau'r diffoddwyr tân (*31 Mawrth 2019, £948 miliwn*). Gellir dod o hyd i ddadansoddiad o asedau a rhwymedigaethau'r ddau gynllun a'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd yng nghyfrifiadau'r actiwari ar y dudalen drosodd.

Yn 2017/2018, cydnabyddwyd cost gwasanaeth yn y gorffennol sy'n adlewyrchu ymestyniad y datrysiad dros dro o ran mynegeio'r isafswm pensiwn gwarantiedig. Bydd aelodau o gynlluniau pensiwn y gwasanaeth cyhoeddus sydd â hawliau isafswm pensiwn gwarantiedig ac sy'n cyrraedd oedran pensiwn y wladwriaeth ar neu ar ôl 6 Rhagfyr 2018 a chyn 6 Ebrill 2021 yn cael eu cynnwys o fewn yr estyniad hwn i'r datrysiad dros dro. Cyhoeddodd yr Uchel Lys ei farn yn achos Grŵp Bancio Lloyds ar gydraddoli'r isafswm pensiwn gwarantiedig, sef bod yn rhaid i bensiynau gael eu cydraddoli am effeithiau isafswm pensiwn gwarantiedig anghyfartal, ac mae'r llywodraeth wedi ymrwymo i fynd i'r afael â chydraddoli'r isafswm pensiwn gwarantiedig. Yn dilyn trafodaethau drwy'r Gweithgor Cyllid a oedd yn cwmpasu'r rhan fwyaf o gynlluniau pensiwn y gwasanaeth cyhoeddus, cafwyd consensws cyffredinol fod angen cost gwasanaeth yn y gorffennol yn ystod 2019/20 mewn perthynas â'r rhwymedigaethau ychwanegol mewn perthynas ag aelodau sy'n cyrraedd oedran pensiwn y wladwriaeth ar ôl 6 Ebrill 2021. Mae'r gost ychwanegol hon o wasanaeth yn y gorffennol wedi'i chynnwys yn y datgeliadau.

Noder nad yw'r datgeliadau'n gwneud unrhyw lwfansau ar gyfer dyfarniad yr Uchel Lys ar 29 Mawrth 2019 fod taliadau goramser diffoddwyr tân yn bensiynadwy, gan nad yw effaith y dyfarniad hwn yn hysbys ar hyn o bryd.

2018/19 £000	Symudiadau ar y Gronfa Bensiwn	2019/20 £000
	Cyfrif Incwm a Gwariant	
	Cost net y gwasanaeth	
	Cost gyfredol y gwasanaeth	
-15,410	- Diffoddwyr tân	-23,060
-2,490	- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-3,210
	Cost y gwasanaeth yn y gorffennol	
-40,820	- Diffoddwyr tân	2,700
-815	- * Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	0
16,478	Grant atodol	10,658
	Gwariant gweithredu net	
	Cost llog	
-22,790	- Diffoddwyr tân	-23,290
-2,210	- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-2,170
	Enillion disgwylidig ar asedau pensiwn	
0	- Diffoddwyr tân	0
1,590	- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	1,610
	Cyfanswm buddion ôl-gyflogaeth a godir ar y gwarged neu ddiffyg ar y gwasanaethau a ddarparir	
-66,467		-36,762
	Ailfesuriadau o'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (ased)	
6,200	- Diffoddwyr tân	85,600
2,640	- * Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	170
-57,627	Cyfanswm buddion ôl- gyflogaeth (a godwyd ar) / a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	49,008
	Symudiad ar y Datganiad Cronfa	
921,910	Balans agoriadol 1 Ebrill	971,874
57,627	Gwyrdroi taliadau net ar gyfer Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 19	-49,008
	Y swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	
	Balans ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn	
	Cyfraniadau cyflogwr	
-5,434	Diffoddwyr tân	-8,923
-1,620	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	-1,690
-609	Buddion ymddeol a dalwyd i ddiffoddwyr tân	-629
0	Trosglwyddiadau i mewn	0
49,964	Symudiad ar y Gronfa Bensiwn	-60,250
971,874	Balans terfynol	911,624

*Mae symudiadau ar gronfa pensiwn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cynnwys trefniadau buddion pensiwn heb eu hariannu.

2019/20 – cost llog o £10,000, colled actwaraidd o £20,000, a buddion net a dalwyd allan o £30,000.

Cynlluniau pensiwn – asedau/rhwymedigaethau

Roedd cyfran amcangyfrifedig yr Awdurdod o asedau a rhwymedigaethau o 31 Mawrth 2016 hyd at 31 Mawrth 2020 fel a ganlyn:

	31 Mawrth				
	2016	2017	2018	2019	2020
Cyfran amcangyfrifedig o rwymedigaethau yng Nghynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân	-698,060	-849,560	-897,550	-947,849	-885,690
Cyfran amcangyfrifedig o rwymedigaethau yng Nghronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf	-63,980	-80,250	-85,480	-91,335	-91,164
Cyfanswm rhwymedigaethau	-762,040	-929,810	-983,030	-1,039,184	-976,854
Cyfran o'r asedau yng Nghronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf	48,520	57,780	61,120	67,310	65,230
Diffyg pensiwn net	-713,520	-872,030	-921,910	-971,874	-911,624

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu prisio ar sail actwaraidd gan ddefnyddio'r dull uned rhagamcanedig, sy'n asesu rhwymedigaethau'r gronfa yn y dyfodol wedi'u disgowntio i'w gwerth cyfredol. Mae Cynllun y Diffoddwyr Tân wedi'i brisio gan Adran Actiwari'r Llywodraeth ac mae rhwymedigaethau Cronfa'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol wedi'u prisio gan Aon Hewitt, cwmni actwaraidd annibynnol. Mae'r prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd yn y cyfrifiadau fel a ganlyn:

Y sail ar gyfer amcangyfrif asedau a rhwymedigaethau

	Cynllun y Diffoddwyr Tân		Cronfa'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2019 %	2020 %	2019 %	2020 %
Cyfradd chwyddiant				
Mynegai prisiau manwerthu (RPI)			3.3	
Mynegai prisiau defnyddwyr (CPI)	2.35	2	2.2	1.9
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	4.35	4	3.45	3.15
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	2.35	2	2.2	1.9
Cyfradd disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun	2.45	2.25	2.4	2.3
Disgwyliad oes yn y dyfodol yn 65 oed				
Dynion				
Pensiynwyr cyfredol	22	21.3	22.2	21.7
Pensiynwyr y dyfodol	23.9	23	23.9	22.7
Menywod				

Pensiynwyr cyfredol	22	21.3	24.1	24
Pensiynwyr y dyfodol	23.9	23	25.9	25.5

Dadansoddiad sensitifrwydd

Mae actiwari'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol wedi rhoi brasamcan o effaith newid y rhagdybiaethau allweddol ar werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig a ariannwyd. Ymhob achos, dim ond y rhagdybiaeth a grybwyllwyd sy'n cael ei haddasu, ac mae'r holl ragdybiaethau eraill uchod yn parhau yr un peth.

Rhagdybiaeth y gyfradd ddisgowntio

Addasiad i'r gyfradd ddisgowntio	+0.1% y flwyddyn	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	88.65	92.60
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	-2.2%	2.2%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	2.87	3.09
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	-3.6%	3.7%

Cyfradd cynnydd cyffredinol mewn cyflogau

Addasiad i gyfradd cynnydd cyflog	+0.1% y flwyddyn	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	90.93	90.27
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	0.4%	-0.4%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	2.98	2.98
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	0.0%	0.0%

Cyfradd cynnydd mewn pensiynau o ran rhagdybiaeth taliad a pensiwn gohiriedig, a chyfradd ailbriso rhagdybiaeth cyfrifon pensiwn

Addasiad i'r gyfradd ddisgowntio	+0.1% y flwyddyn	-0.1% y flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	92.29	88.95
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	1.8%	-1.8%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	3.09	2.87
Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	3.7%	-3.6%

Rhagdybiaeth marwolaethau ar ôl ymddeol

Addasiad i'r gyfradd ddisgowntio	-1 flwyddyn	+1 flwyddyn
Gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth (£ miliwn)	93.46	87.77
% newid mewn gwerth presennol cyfanswm y rhwymedigaeth	3.2%	-3.1%
Cost ragamcanol y gwasanaeth (£ miliwn)	3.09	2.87

Brasamcan o % newid mewn cost ragamcanol y gwasanaeth	3.8%	-3.7%
---	------	-------

Mae actiwari Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân wedi rhoi brasamcan o effaith newid y rhagdybiaethau allweddol ar werth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig.

Effaith ar rwymedigaeth buddion diffiniedig	%	£ miliwn
Cyfradd disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun +0.5% y flwyddyn	-9.0%	-77
Cyfradd cynnydd hirdymor mewn cyflogau +0.5% y flwyddyn	1.0%	8
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau / ailbrisiad gohiriedig +0.5% y flwyddyn	7.0%	62
Disgwyliad oes: pob pensiynwr yn destun hirhoedledd unigolyn un flwyddyn yn iau na'r hyn a ragdybiwyd	3.0%	28

Asedau

Mae Cynllun Pensiwn y Diffoddwyr Tân yn gynllun pensiwn heb ei ariannu ac felly nid oes ganddo unrhyw asedau i gynhyrchu incwm i ddiwallu rhwymedigaethau'r cynllun. Mae cyllid ar gyfer y taliadau a wneir o'r cynllun yn cael ei ddarparu trwy gyfraniadau gan gyflogwyr a chyflogeion yn ystod y flwyddyn a grant blynyddol oddi wrth Lywodraeth Cymru.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn gynllun a ariannwyd ac felly mae wedi sefydlu asedau dros y blynyddoedd i greu incwm i ddiwallu rhwymedigaethau yn y dyfodol. Mae asedau yng Nghronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf wedi'u prisiau ar werth teg, y gwerth cynnig ar gyfer buddsoddiadau yn bennaf, ac yn cynnwys:

	%
2020	
Buddsoddiadau ecwiti	63.7
Bondiau	26.8
Asedau eraill	9.5
Cyfanswm	100.0
2019	
Buddsoddiadau ecwiti	64.5
Bondiau	25.1
Asedau eraill	10.4
Cyfanswm	100.0

Roedd yr enillion cyffredinol ar asedau pensiwn yn 3% ar gyfer 19/20 (2018/19: 9.9%).

Mae argyfwng y coronafeirws (COVID-19), y gwnaeth Sefydliad Iechyd y Byd ddatgan ei fod yn "bandemig byd-eang" ar 11 Mawrth 2020, wedi effeithio ar

farchnadoedd ariannol ac eiddo yn fyd-eang. O ganlyniad i amodau'r farchnad hyn, mae cymalau ansicrwydd prisio perthnasol wedi'u cynnwys o fewn adroddiadau prisio diwedd blwyddyn sy'n ymwneud â chronfeydd buddsoddi Cronfa Pensiwn Rhondda Cynon Taf mewn eiddo yn y DU.

Cyfanswm gwerth y buddsoddiadau hyn ar 31 Mawrth 2020 yw £209 miliwn, ac mae cyfran Awdurdod Tân De Cymru yn dod i £4.1 miliwn (1.96%).

Gellir dadansoddi'r symudiad yn y diffyg pensiwn ar gyfer y flwyddyn fel a ganlyn yn seiliedig ar werth presennol rhwymedigaethau'r cynllun.

2018/19 £000 Diffoddwyr tân	2018/19 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Rhwymedigaethau	2019/20 £000 Diffoddwyr tân	2019/20 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol
-897,550	-85,480	Balans ar 1 Ebrill	-947,849	-91,335
-15,410	-2,490	Cost gyfredol y gwasanaeth	-23,060	-3,210
-22,790	-2,210	Llog	-23,290	-2,170
-4,090	-530	Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	-4,160	-560
6,200	-1,860	Enillion a cholledion actwaraidd	85,600	3,630
26,881	2,050	Buddion a dalwyd	24,780	2,481
-40,820	-815	Cost y gwasanaeth yn y gorffennol	2,700	0
-270	0	Trosglwyddiadau i mewn	-411	0
-947,849	-91,335	Rhwymedigaethau pensiwn ar ddiwedd y flwyddyn	-885,690	-91,164

Newidiadau i werth teg yr asedau yn ystod y cyfnod cyfrifyddu

2018/19 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Asedau	2019/20 £000 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol
61,120	Balans ar 1 Ebrill	67,310
1,590	Enillion ar asedau pensiwn	1,610
4,500	Enillion/colledion actwaraidd ar asedau	-3,460

1,590	Cyfraniadau gan gyflogwr	1,690
530	Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	560
-2,020	Buddion net a dalwyd allan*	-2,480
67,310	Asedau pensiwn ar ddiwedd y flwyddyn	65,230

* Yn cynnwys buddion llif arian net allan o'r gronfa o ran y cyflogwr, gan gynnwys lwfans bras ar gyfer cost ddisgwyliedig cyfandaliadau marw yn y swydd a chostau gweinyddu'r gronfa. Gan eithrio £30,000 o daliadau pensiwn heb eu hariannu.

Enillion gwirioneddol ar asedau

	31 Mawrth 2019 £ miliwn	31 Mawrth 2020 £ miliwn
Incwm llog ar asedau	1.59	1.61
Enillion/(colledion) ailfesur ar asedau	4.50	-3.00
Enillion gwirioneddol ar asedau	6.09	-1.39

Nodyn 36 – RHWYMEDIGAETHAU DIGWYDDIADOL

Mae'r Awdurdod Tân wedi ailgadarnhau ei benderfyniadau ynghylch nifer o achosion sy'n ymwneud â phensiynau cyn-weithwyr yn ddiweddar. Mae'r rhain yn cynnwys achosion sy'n ymwneud â 'Rheol B5C' o'r Cynllun Pensiwn Tân a lwfansau Chwilio ac Achub Trefol. Mae'r Awdurdod o'r farn nad oes ganddo unrhyw atebolrwydd ariannol pellach mewn perthynas â'r achosion hyn. Fodd bynnag, mae'n bosibl y gallai'r grŵp o bensiynwyr / cyflogeion dan sylw herio'r canlyniad drwy'r Ombwdsmon Pensiwn neu drwy'r llysoedd.

Ceir hefyd nifer o faterion cenedlaethol parhaus o ran y cynlluniau pensiwn ac nid yw gwerth unrhyw rwymedigaethau posibl wedi'i benderfynu eto.

Nodyn 37 – NATUR A GRADDAU'R RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gweithgareddau'r Awdurdod yn ei wneud yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risg credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu â thalu'r symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod
- Risg hylifedd – y posibilrwydd efallai na fydd gan yr Awdurdod y cyllid ar gael i fodloni ei ymrwymadau i wneud taliadau
- Risg y farchnad – y posibilrwydd efallai y bydd colledion ariannol yn codi i'r Awdurdod o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc

Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadau Cod Ymarfer Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ar Reoli Trysorlys, sy'n sicrhau bod gan yr Awdurdod fesurau ar waith i reoli'r risgiau uchod. Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, cyflwynir adroddiad i'r aelodau yn amlinellu'r Strategaeth Rheoli Trysorlys i'w dilyn ar gyfer y flwyddyn ac yn amlinellu'r dangosyddion darbodus ar gyfer y flwyddyn. Hanner ffordd drwy'r flwyddyn, ceir adroddiad yn manylu ar y cynnydd yn ôl y strategaeth ac yn adolygu'r dangosyddion darbodus os oes angen. Ar ddiwedd y flwyddyn, mae'r adroddiad terfynol yn amlinellu sut mae'r Awdurdod wedi perfformio yn ystod y flwyddyn. Nodir sut mae'r Awdurdod yn rheoli risgiau sy'n codi o offerynnau ariannol yn yr adroddiadau trysorlys a gyflwynir i aelodau, y gellir dod o hyd iddynt yma: www.decymru-tan.gov.uk

Mae'r risg credyd uchaf ar gyfer y buddsoddiadau ac mae'r rhain yn cael eu rheoli drwy'r Strategaeth Rheoli Trysorlys fel y nodir uchod. Mae'r strategaeth bresennol yn nodi y bydd yr Awdurdod ond yn buddsoddi yn y tymor byr, hyd at uchafswm o 12 mis, gyda sefydliadau sydd ar restr parti i gontract yr Awdurdod. O ddydd i ddydd, caiff yr Awdurdod ei ddiweddarau gydag unrhyw newidiadau i statws credyd sefydliadau ar y rhestr parti i gontract ac, os bydd unrhyw sefydliadau yn cael eu hisraddio ac yn methu â bodloni'r meini prawf a amlinellir yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys, yna byddant yn cael eu tynnu o'r rhestr. Pe bai sefydliad yn methu ag ad-dalu buddsoddiad yna gallai'r golled ariannol i'r Awdurdod fod yn fwy nag £1 miliwn. Fodd bynnag, yn sgil rheolaeth ofalus o'r portffolio, nid oes unrhyw sefydliadau wedi methu ag ad-dalu'r arian sy'n ddyledus.

Mae gan yr Awdurdod fynediad parod i fenthyciadau oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac nid oes unrhyw risg sylweddol y bydd yn methu â chodi arian i ddiwallu ei ymrwymadau o dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, y risg yw y bydd yr Awdurdod yn cael ei ymrwymo i ailgyflenwi cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg o gyfraddau llog anffafriol.

Mae'r dadansoddiad aeddfedrwydd o rwymedigaethau ariannol wedi'i ddarparu yn nodyn 11 (2) Offerynnau Ariannol.

Risg cyfradd llog – mae'r Awdurdod yn agored i symudiadau cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod, gan ddibynnu ar sut mae cyfraddau llog amrywiol a sefydlog yn symud ar draws cyfnodau offerynnau ariannol gwahanol. Er enghraifft, byddai cynnydd mewn cyfraddau llog amrywiol a sefydlog yn cael yr effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – bydd y gost llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynyddu;
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y benthyciad yn gostwng (dim effaith ar falansau referniw);
- Benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – bydd yr incwm llog a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynyddu; a
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn gostwng (dim effaith ar falansau referniw).

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario ar werth teg ar y fantolen, felly ni fydd enillion a cholledion enwol ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y gwarged neu'r diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau neu wariant ac incwm cynhwysfawr arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau mewn llog taladwy a derbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu postio i'r gwarged neu'r diffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ac yn effeithio ar falans y Gronfa Gyffredinol, yn amodol ar ddylanwadau gan grantiau'r llywodraeth. Adlewyrchir symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau graddfa sefydlog sydd â phris marchnad a ddyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Mae gan yr Awdurdod nifer o strategaethau i reoli risg cyfraddau llog. Mae'r Strategaeth Rheoli Trysorlys Flynyddol yn casglu ynghyd dangosyddion darbodus a thrysorlys yr Awdurdod a'i weithgareddau trysorlys rhagdybiedig, gan gynnwys disgwyliad symudiadau o ran cyfraddau llog. O'r strategaeth hon, gosodir dangosydd trysorlys sy'n darparu terfynau mwyafsymiol ar gyfer amlygiad i gyfraddau llog sefydlog ac amrywiol. Bydd tîm canolog y trysorlys yn monitro cyfraddau llog rhagolygol a'r farchnad o fewn y flwyddyn i addasu amlygiadau'n briodol. Er enghraifft, yn ystod cyfnodau pan fydd cyfraddau llog yn disgyn, a lle bydd amgylchiadau economaidd yn ei gwneud yn ffafriol, gellir cymryd buddsoddiadau cyfraddau sefydlog am gyfnodau hirach i sicrhau enillion hirdymor gwell – yn yr un modd, byddai tynnu benthyciadau ar gyfraddau sefydlog am gyfnod hirach yn cael ei ohirio.

Perygl pris – Yn gyffredinol, nid yw'r Awdurdod, ac eithrio'r gronfa bensiw, yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti neu fondiau gwerthadwy.

Risg cyfraddau cyfnewid tramor – Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau neu rywmedigaethau ariannol mewn arian tramor. Felly, nid oes ganddo amlygiad i golled sy'n deillio o symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid.

CYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN

2018/2019		2019/2020
£000	Incwm i'r gronfa	£000
	Cyfraniadau derbyniadwy:	
	gan y cyflogwr	
-5,103	cyfraniadau arferol	-8,567
-335	cyfraniadau eraill	-363
-3,967	gan yr aelodau	-4,076
-150	Cyfraniadau gwasanaeth blaenorol (cynllun addasedig wrth gefn)	-93
-9,555		-13,099
-499	Trosglwyddiadau i mewn oddi wrth gronfeydd pensiwn eraill	-413
-10,054	Cyfanswm incwm i'r gronfa	-13,512
	Gwariant gan y gronfa	
	Buddion sy'n daladwy:	
20,044	Taliadau pensiwn	20,898
6,154	Cyfnewidiadau pensiwn a chyfundaliadau buddion ymddeol	2,998
76	Taliadau eraill	128
26,274		24,024
182	Taliadau i ac ar gyfrif pobl sy'n gadael: Trosglwyddiadau allan i awdurdodau eraill	0
26,456	Cyfanswm gwariant gan y gronfa	24,024
16,402	Swm net sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn	10,512
-16,402	Grant atodol blynyddol sy'n dderbyniadwy oddi wrth Lywodraeth Cymru	-10,512
0	Swm net sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn	0

2018/2019		2019/2020
£000	Datganiad Ased Net	£000
	Asedau cyfredol:	
3,502	Grant atodol sy'n ddyledus oddi wrth Lywodraeth Cymru	0
0	Taliadau ymlaen llaw i bensynwyr	0
	Swm sy'n ddyledus gan y Gronfa Gyffredinol	914
3,502		914
	Rhwymedigaethau cyfredol:	
	Grant atodol sy'n dderbyniadwy gan Lywodraeth Cymru	-914
-3,502	Swm sy'n ddyledus i'r Gronfa Gyffredinol	0
0		0

NODIADAU I GYFRIF CRONFA BENSIWN Y DIFFODDWYR TÂN

Sefydlwyd y gronfa ar 1 Ebrill 2007 ac mae'n cwmpasu Cynlluniau Pensiwn Addasedig Diffoddwyr Tân Wrth Gefn 1992, 2006, 2015 a 2016 a chaiff ei gweinyddu gan yr Awdurdod. Cyflwynodd cynllun 2015 gyfraddau cyfrannu newydd i gyflogwyr a gweithwyr ill dau a buddion gostyngol i bensiynwyr. Ar 1 Ebrill 2016, cyflwynwyd y Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn yn ychwanegol i gynlluniau gwreiddiol 1992, 2006 a 2015. Roedd y cynllun yn caniatáu i unigolion a gyflogwyd fel aelodau o staff wrth gefn rhwng 2000 a 2006 gael y cyfle i brynu gwasanaeth yn ôl. Pe bai'r unigolion yn dal i fod yn gyflogeion, yna gallent ymuno â'r Cynllun Pensiwn Addasedig Wrth Gefn, sy'n elwa ar yr un cyfraddau cyfraniadau â chynllun 1992.

Mae cyfraniadau cyflogeion a chyflogwr (yr Awdurdod) yn cael eu talu i mewn i'r gronfa o'r gyllideb refeniw a gwneir taliadau i bensiynwyr o'r fan hon. Mae lefelau cyfrannu gweithwyr a'r cyflogwr yn seiliedig ar ganrannau o dâl pensiynadwy a osodwyd yn genedlaethol gan Lywodraeth Cymru ac maen nhw'n destun i ailwerthusiad teirblwydd gan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Cynllun heb ei ariannu heb unrhyw asedau buddsoddi yw'r cynllun a bydd unrhyw wahaniaeth rhwng buddion sy'n daladwy a chyfraniadau a dderbynnir yn cael ei dalu gan y grant atodol oddi wrth Lywodraeth Cymru.

Mae trosglwyddiadau i mewn i'r cynllun yn drosglwyddiad buddion pensiwn o gynllun pensiwn arall i weithwyr newydd neu weithwyr cyfredol ac mae trosglwyddiadau allan yn fuddion trosglwyddo ar gyfer cyflogeion sydd wedi gadael yr Awdurdod ac wedi ymuno â chynllun pensiwn arall.

Ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, gwneir asesiad o faint y grant atodol sydd ei angen gan Lywodraeth Cymru a thelir 80% o'r amcangyfrif yn ogystal â'r gwarged/diffyg (ased/rhwymedigaeth) sy'n daladwy/derbyniadwy o'r flwyddyn flaenorol. Fel y cyfryw, mae unrhyw ased/rhwymedigaeth ar y Gronfa Bensiwn yn cael ei pharu gan werth cyfatebol ar fantolen yr Awdurdod. Mae amcangyfrif 2019/20 yn cynnwys asesiad o nifer y diffoddwyr tân sy'n ymddeol o fewn y flwyddyn ac, o ganlyniad, cyfrifir amcangyfrif o daliadau pensiwn. Yn 2019/20, ymddeolodd cyfanswm o 30 o ddiffoddwyr tân (gan gynnwys un aelod gohiriedig) o'i gymharu â'r amcangyfrif o 36. Ar ddiwedd y flwyddyn, daeth Llywodraeth Cymru'n gredydwr i'r Gronfa Bensiwn â gwerth o £914,000.

Nid yw Cyfrif Cronfa Bensiwn y Diffoddwyr Tân yn ystyried rhwymedigaethau am bensiynau a buddion eraill wedi'r cyfnod. Gellir dod o hyd i fanylion rhwymedigaethau pensiwn hirdymor yn nodyn 22 a 35 i'r datganiadau ariannol craidd.

Mae'r polisïau cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer cynhyrchu Cyfrif y Gronfa Bensiwn yn unol â'r arfer a argymhellir ac maen nhw'n dilyn y rheiny sy'n berthnasol i brif ddatganiadau'r Awdurdod.

Cyfraddau cyfraniadau

O dan Reoliadau Pensiwn y Diffoddwyr Tân, roedd cyfraddau cyfrannu'r cyflogwr ar gyfer cynlluniau 1992, 2006 a 2015 a'r Cynllun Addasedig Wrth Gefn yn 29.3%, 26.6%, 27.3% a 29.3% yn y drefn honno. Pennir cyfraddau cyflogeion ar system haenog yn ôl band cyflog, gyda'r rhai sy'n ennill fwyaf yn cyfrannu cyfradd uwch o'i

chymharau â'u cyflog, h.y. cyfraddau sy'n cychwyn ar 8.5% ac yn gorffen ar 17% am y cyfnod cyfredol.